КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ШИНАРДИ, 16 АПРЕЛЬ № 46 (4826). Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Майна накъадолхаш

ХАЛАЧА ХЬАЛАШКА

Керда шу вlаdолалуш Iалыьмате бекхтоххаме дехкараш тIайнйцар тха боахама хьайбаш лелалераша. Пар дош делар шаччахьалкхенга шура йоххара план вортIаIагIа ноябрь тIакхоачаш кхоачашье. Атта хургдаш ца кхоачашле. хIаьта а шера эттара халагIа, аьттув боацаш долча беттачка къахьегамхоша дахьача толамаша хьахьокх хьайбаш лелалераш йоашта хьалхашка латтача дехкарех доархIабелга.

IIалахача шера шортта Iалашдир сах, тайп-тайнара доакъар. ХIаьта деррига Iалашдаь доакъар фермашта юхе хьатIадера.

Хьайбай продуктивность лакхьара боккхача доархIаме хилар уж хайбара рацион нийса лелаир. Дийнахьа буса хIара хьоабача Iатта кхо килограмм йол, 35 килограмм силос, ялх килограмм аьта товаьь ча, ши килограмм концентраташ тел. Халданза тIахьожам доаттабу фермай кулгалхоша рацион телха ца хйтара. Тха фермай болдлой берркгача къахьегама хIана в механизаци яь дре а хьайбаш кхибара рацион нийса лелаярах, зооветеринари гIулакх дика вIаштIехьаянхарах укх шера дьалхарча квартале дика толамаш наза йиш хилар.

Укх шера хьалхарча квартале паччахьалкхенга 1808 центнер шура ехкай хьайбаш лелалераша планах йоагIар 1700 центнер мара йоацача. Дикка тIехкхоачашьяй паччахьалкхенга дулх доххара план а. ХIаналехьа 309 тонн дулх дIаденназ Дахенна дIайахача кхаь бетта планаз доагIар 295 тонн мара доацача.

Дукха ба тха фермашка лакхара къахьегама толамаш доаха доархаш. Масала, шоллагIча отделене доаркаш Вацуева Зара, Кадирова Эмма ба хьалха латтарашца юкъе шераш яха езаш. Ялтта. Вацуевас шо гIулакх деча бийтта Iаттах хIаранегара дIабахача кхаь бетта 833 килограмм шура яьккхай, шера планах йоагIар ши эзар килограмм тIайнбача дакхарех йоагIар 2100 килограмм йолча. Пу тайппара дика толамаш доахаш хIанзарга яьнай доарка Кадирова а. Ше гIулакх деча кхойтта Iаттах хIаранегара укх шера хьалхарча квартале — 650 килограмм шура яьккхай по шера план 1850 килограмм йолча.

Къахьтта белгалье бахам ба со шоллагIча отделене шурий-товарни ферма доарка Хамидова Тамара. Боахаме дийнахьа буса хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача йоаккхачул шоаза дукхагIа шура йоаккх цо (8—9 килограмм).

Массеха дош аргда аз тхоай совхозе племенной боах вIаштIехьбаккхарах лаьца. Пхьоалагlчеи шоллагlчеи отделенеш фермашка да тха племенной доахан — 160 етт. Уж деррига доахан симентальски фух да. ХIара шера шорга кхиеда а продуктивность лакхагIа йолча хьайбашлаь Iаьсий шоаш къахьетта хьалхеду. хIаьта пул тIехьагIа деттача Iулхах дIатох. Йотта дебату оаза доагIа йолча фух, продуктивность лакха йоли доахан.

Хоаш малаpра кастта лажа дIадоахкарга хьайбаш. ХIара шера боккха пайда эп оахь лоаман баьгIенех. Укх шера а доам лахийта аьь бIаь кагий бежан къоастадаьь оаха. Пох боккха пайда бaргба, хIана аьлча тIаккхетача дулхага дIайоза мах геттара лоха тул, хIаьта дийнахьи буса планах лаьрхIачул дукха дукхагIа дулх тIа а кхет. Пу гIулакха хIана до мел лезар деш да тхо.

А. АБНАРХАДЖИЕВ,
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза зоотехник.

Шоаш тIайнда социалистически дехкараш кхоачашдара хьинаре къовсам доаттабу Шаьла района «Автуринский» совхоза кхоалагIча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш лелалераша.

Шура планах лаьрхIачул 48 центнер дукхагIа яьккхай ферма бахалоша хьалхарча квартале. ТIехкхоачашьяй цар паччахьалкхенга шура йоххара квартальни план а. Планах йоагIар 770 центнер мара йоацача 825 центнер шура дIаеннай цар пункташка.

Ферма хьайбаш лелалерашта юкъе хьржача социалистически къье хьалха латтарех я Хаситанова Умани. Ше гIулакх деча доахаз хIаранегара хIанзза вортIа бIаь гаргга килограмм шура яьккхай цо планах йоагIар 635 килограмм мара йоацача. Дукха ба шурий-товарни ферме Уманея духха тIехьа ца буссаш къахьегама толамаш доаха доархаш.

СУРТА ТIА: шурий-товарни ферма дикагIа йола доярка Хаситанова Умани делкъьйта дийттача доахангара дьаккха шура флягашка чуйотташ я.

И. Помов сурт.

ЦIЕЙНА СОВГIАТ

Планал совгIа массехк эзар тоннаш нахьъаш хьалу батаги, дикал лакха йола бевани, эзараш бIаьш тоннаш даьтта, ниттта дукха дакельлий дьоьфи арахийцад укх шера Грозненски А. Шерипова цIерагIча нашдаьтта завода коллективо.

Ши эзар совгIа тонн доагор, пхи эзар тонн гаьтта Iы, ши бIаь гаргга тонн шьхьера реагентдаш [illegible] март бетта а. Планага дилача 8.6 процент дахдьий кхахьегама осавле. Ниттта айденача хьалхара кхаьбет болхлоша апрель бетта.

Май сийна доаркача социалистически яхь хьалха лате О. Колдана кулгалду № 19 бетта установка коллектив. В. Алиева А. Волошина йорте латта № 36 17, 16 йолча установкай коллективаш.

И. БАЛДИНЕЦ,
А. Шерипова цIерагIча Грозненски нашдаьтта завода ППО начальник.

ЙОЛАШ Я БИЪ БЕТТА ПЛАН!

Пятилетка кхоалагIча шера нохнаьтта дукхагIа докххийтаро чIоагIа къовсам доаттабу «Горскнефть» НПУ кIоарга бурувдеттача контора бурувдеттарша. Шерра социалистически яхь йоархаьлча бригадашта, участкаш доаш къахьегама толамаш да тIехьа лаккху. Буруу тохара биъ бетта план контора коллективо 10-чa апреле кхоачашьйой. Планал совгIа хIанзалевь тоха буруу 2 бIаь метр гаргга да. Ер бутт боалехьа шой бетта чотах кхы а бIаьш метраш буруу толорда.

Социалистически яхье хьалха латт Басин Элуарда йорте латта Эльдаровски участка коллектив. Алехин Дмитре, Пройкин Ивана кулгалду бригадаш. Цар дика тIехкхоачашьяь совнагIа йола нормаш.

З. МАРЧЕНКО,
«Горскнефть» НПУ кIоарга бурувдеттача контора планово-экономически отдела начальник.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕЙ СЕКРЕТАРИЙ СЕМИНАР

КПСС Грозненски горкома города гIишлой-монтажни организацей партийни организацей семинар яьй. Семинаре дакъа лоацаш бар парто райкомий организацонни промышленни отделий заведующи.

«1967 шера капитальни гIишлошъяра план кхоачашъярах 1968 шерара гIишлой партийни организацей декхараш» яха доклад йир КПСС Грозненски горкома секретара нов. А. Я. Давыдова.

Семинаре дакъа лаьцараша ладийгIар горкома орготдела заведующе В. А. Цыпмана «КПСС XXIII съезд юххьанцарча партийни организацей доархIам лахбарах» яьча докладага.

Шоай балха опытах лаьца къамаьлаш дир «Грознефтехимремонтстрой» треста парткома секретара нов. Мануэлина, «Грозхимнефтестрой» треста парткома секретара нов. Калоша, гIишлой механизаци яра управлене парткома секретара нов. Палеева. «Кавэлектромонтаж» монтажни управлене юххьанцарча партийни организаца секретара нов. Мерлякова. «Юмонтажавтоматика» монтажни управлене парторганизаце секретара нов. Зарочинцева, НГТЭП-а гIишлой управлене парторганизаце секретара нов. Румянцева, халкъа тIахьожама городской комитета председателя нов. Зинурьева.

Семинаре къамаьл дир КПСС городской комитета хьалхарча секретара нов. С. В. Синельникова.

ЙИЪ ЭЗАРЛАГIА НОМЕР

Грозненски локомотивни депо кулгалхошеи болхлошеи шоай «Локомотив» яхача пенгазета йиъ эзарлагIа номер арахепара шой тайпара юбилей езйир укх деношка.

Кхойтта шу гаргга ха я машиннаькъахоша хIара денна укхаза арахецa керда газет деша. Пу хана депо тайп-тайпарча темаех йола 15 эзар материалашта кепа техай пу тIа. Пенгазето новкъостал ду депо болхлошта юкъе лаьржа социалистически яхь шерье, коллектива юкъера бахт-цхьаьтIо чIоагIъе. ХIаьта тха тIехьарча хана газето къахьетта теркаш тIабахийта белгалдоах В. И. Ленина ваь 100 шу дузача денна бакъ ма боаттIара накъабахараш пхе шера план 1970 шера 7-ча ноябре кхоачашъяраш шерра йоаржаьча социалистически яхье доаха толамаш.

Г. АНОХОВ.

ПРОИЗВОДСТВА КУЛЬТУРАГА ЕРРИГСОЮЗНИ ХЬАЖАР

СССР Министрий Совето, хьажа а хьежа къоабалыьй промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, бузама, юрта боахама предприятешкеи организацешкеи Ерригсоюзни общественни хьажар чакхдаккхара хьакъехьа ВЦСПС-о еша предложенеш. Предприятей, организацей, совхозий, колхозий коллективашта — хьажаре котъьйнарашта — тела СССР Министрий Советаи ВЦСПС-еи диплом оттаю.

В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, бузама, юрта боахама предприятешкеи организацешкеи производства культура лакхье Ерригсоюзни общественни хьажар кхайкадаь ВЦСПС-о 1968—1970 шерашка.

Профсоюзни организацей доархIаметIа дехкар доархIаьда, йоах ВЦСПС президиума сонаш тIа, производства культура лакхьара чакхйола мероприятеш кхоачашъеча болхлой, гIуллакхера нах, инженерно-технически болхлой шерра йакъе лаьга.

ВЦСПС-а ПРЕЗИДИУМА СОЦАМ

Профсоюзий Центральни, республикански, краевой, областной комитеташтеи советаштеи тIадиллад министерствашцеи ведомствашцеи, союзни автономни республикай министрий советашца, къахьегамхой депутатий Советий исполкомашца цхьана бутт ха алалтехьа, отрасле, республика, края, области хьаддача башхалонашка хьежжа, хьажар чакхдаккхарен хьажара итогаш ярен условеш, порядок, котбьйнараш хоастабергбоала гIулакхаш кийчдерген чIоагIдерген.

Отталаьд, хьажара итогаш хIара шера елга а хIаьта СССР Министрий Советаи ВЦСПС-еи дипломаш Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дуза дИ тIаьхоачаш дIалуга а.

ВЦСПС-а президиума пу соцама йаза текст кепатехай «Труд» яхача газета тIа.

(ТАСС).

МИШТА КХОАЧАШДУ 1968 ШЕРАРА ДЕКХАРАШ?

ВАЙ ФЕРМАЙ КХОАЧАМАШ

Хьайбай продукци дукхагIа яккхара де мел дезар ду фермашка. мухха шеко хила езаргьяц тIайна декхараш... кхоачашдергхиларах яхаш къартора соахха «Шалинский» совхоза директор нов. Шахбиев. Мичара, из аьттехьа дацар — юкъагIдисар декхараш кхоачашделга. Кхы а кагIа дар шера итогаш яьчул тIехьагIа гучадаьнар: дулхаш шурийшеи кхыметтел паччахьалкхен план-заказ а кхоачашданзар боахамо.

Пунах урок хургья яьина хета дезаш дар гIулахх: совхоза кулгалхоша, эттара хьалха нов. Шахбиевна ше а, кхоачаш ца деш дисараш пятилетка кхоалагIча шера кхоачашдара даьза дорг мел хьаьар дергда аьнна. Хьалхарча квартала результаташка хьежача, аьь цхьаькка хIана дац. ТIехьабусачора хьабалавш ба. Кхыча бесса, кхы а дукхагIа тIехьашка бахаш латт. Юкъера лаьрхIача соахка хьалхарча квартале йьаккхачул 67 килограмм кIеззигагIа яьккхай укхаза шура хIара Iаттагара. Кхы дикагIа лехтаи гIулахх хьайбай вож продукташ яххоье а. Из бахьан долаш юкъагIийсай шурийа совгIа, дулхи фуаши кийчдара а квартала план.

Республика бIарчча хьайнача, дика къахьийгаз хьайбаш лелаераша. квартальни планал совнагIа 981 тонн дулха, 2016 тонн шурий, 59 эзар фуъ кхьайц мехкага. Ну хьакъехьа хьалхагIа хоам баьб газето. Йазаь результаташ дукхагIа наурний, сунжений, кхыча районий фермай къахьегамхой хийна хиларах а.

Цхьабакъьа, хIанз деш дола къамаьл — тIехьабусарех. Районаш юкъарчеи бIарччача республика юкъарчеи хьокхамашта тIехьашка лечкъарех ба.

Ер шу дика ца ца йоалаш дIадолалаьд хьайбай продукце уж деррига тайпаш паччахьалкхенга доххара квартала план ниттта кхоачаш ца аьча XX партсъезда цIерагIча сунженски колхозо.

ДагадоххарагIа аьлча тIехьабусарий списка тIа Сунжера нах боахам ба. БIарчча хьайнача района хьокхамаш дика да. Планал совгIа заготовительни пункташка дIайихьай 339 тонн дулха, 647 тонн шурий, 583 эзар фуъ. ТIехьаиса колхозаш райоле сидре, дукхха а дукхагIа хьайбай продукци кхоачаргья мехкага. Из ба доархIамегIарча кхоачамех цаI.

Цкъа сапна дукхаза а яра бротина аьй нов. Лютикова — Ленина цIерагIча Грозненски колхоза председателя. Пунах дикнар фуд? Бахе тIара кхоачамбоалараш хIана а дIалехаьза ца. фермашка порадок отталац, — из бахьан долаш боадьагара мехкага дIа на кхоачаш дисад тоьал дукха дулх, шура, фуаш.

ТIехьа теххарашта юкъе — «Октябра 40 шу», «Экажевский» яха Наьсарера совхозаш, еррига района бIарчча хьайнача тIехьайисара эттара бекхагIа ярав хьалхарча квартале лаьрхIа хийначул 35 тонн кIезигагIа шура елав наьсархоша паччахьалкхена. ХIаьта мишта соахка цу хана ениачул кIезигагIа я елар.

Халахете а, цхьайолча кхыча районашка а, 1967 шерашта хийсбича, шура кийчъяра боарам лохбеннаб.

Йийттанех дах районе фуаш кийчдара темпаш лохъеннай. Квартала план кхоачашъьяц коа тIара лалхазараш лелаеча «Ермоловский», «Староюртовский» яхача грозненски района совхозашта. ХIаьта бIарчча хьайнача ерригача района а — республике эттара дукхагIа фуаш телаче — 8 процент лохбаьй заготовкай боарам (1967 шера хьалхарча кварталаца нийсбича).

Республика хьайбаш лелалераша доккхий декхараш тIайнлах пятилетка кхоалагIча шера: планал совгIа мехки 1000 тонн дулха, 2000 тонн шурий яла, 2 миллион фуъ дала. Пу декхарех доархIалара деррига кхоачамех пайда эца беза. эттара хьалха, тIехьаьса колхозаши совхозаши, шоай юкъагIдисараш дIанхоачаш а деш, хьалха латтарашта тIехьакхувргйола гIулакх вIаштIехьдаккха деза.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХХАРА 1968 ШЕРА I КВАРТАЛА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ КОЛХОЗАШИ СОВХОЗАШИ (проценташца доархIаш)

Колхозаш, совхозаш	Совхозий директораш, колхозий председателаш	Партийни организацей секретараш	Дулх, шура, фуаш		
СОВХОЗАШ					
«Лермонтовский»	Арсаев А.-Я. В.	Дорчиев М. Х.	—	80	87
«Самашкинский»	Дыбиниев С. Э.	Дахаев Н. Д.	39	—	—
«Овощевод»	Мелов С.-М. А.	Гелагаев Ю. С.	17	69	—
«Ачагинский»	Тамахин Я. З.	Истамулов Г.	16	79	—
Грозненский шурий	Шаго Д. П.	Грушецкий В. Ф.	—	—	88
«Ермоловский»	Селин В. А.	Васканов К. М.	86	—	88
«Староюртовский»	Шатаев Ш. М.	Смирнов В. В.	—	—	95
«Горячеисточненский»	Харламов С. П.	Гайтемиров С. У.	70	—	—
Шурий № 1	Синяткин Н. М.	Рыжих М. Т.	82	—	—
Баьццалоний-шурий № 2	Топкий Т. Т.	Дербенцева И. В.	—	67	13
Сомий-баьццалоний № 3	Маликов А. А.	Осецкий А. И.	—	—	62
«Юбилейный»	Витушев Х. М.	Медиев И. М.	63	—	—
«Дружба»	Кулаков А. С.	Муцаев В. М.	—	95	—
«Ингушский»	Гетогажев А. О.	Гуноев М. Х.	—	76	—
«40 лет Октября»	Араписв Э.-Г. Э.	Теолоев У. П.	—	82	—
«Экажевский»	Мальсагов М. Я.	Арчаков Х. К.	—	85	—
«Горец»	Якаев Б. Н.	Никаев Б.-А. М.	—	96	91
«Шалинский»	Шахбиев Х. У.	Даргаев М.-Э.	73	75	88
«Джалка»	Межидов Г. Э.	Шатаев Р. А.	—	72	71
«Автуринский»	Атиев С.-А. А.	Макаев А. С.	65	—	—
«Новогрозненский»	Ермолаев А. А.	Гакаев С.-Э.	74	89	—
КОЛХОЗАШ					
Ведана района Ленина цIерагIа	Вайнурзаев В.	Малаев С.	80	—	—
Ведана района XXII партсъезда цIерагIа	Баширов С. А.	Ваджаев Ш.	79	—	—
Грозненски района Ленина цIерагIа	Лютиков М. Ф.	Бородинов В. Б.	38	95	90
Грозненски района 1-ча Мая цIерагIа	Выючный В. С.	Заречный Н. В.	61	—	—
Гудермесски района «Джалка»	Джамуев В.	Темирсултанов А. А.	79	—	—
Наурски района «Россия» яха	Демьенко П. Ф.	Дыбов Н. К.	81	—	—
Наурски района Ленина цIерагIа	Лопатин П. Д.	Катерович Ф. Ф.	—	—	75
Сунженски района XX партсъезда цIерагIа	Бутаев Н. К.	Ильинов М. И.	77	85	55
Сунженски района Ленина цIерагIа	Ачигов М. Э.	Сейбиев У. С.	—	—	71
Сунженски района Кирова цIерагIа	Наумов Н. Г.	Фенин Н. В.	35	—	—
Сунженски района «Заветы Ильича»	Фаргиев С. М.	Оздоев А. Ю.	80	85	—
Сунженски района «Орджоникидзе цIерагIа»	Шадиев С. М.	Фаргиев Ш. М.	30	48	—
Шелковской района «Путь к коммунизму» яха	Травин Н. П.	Пташник В. И.	—	—	83
Шелковской района «Красный пахарь» яха	Билетов А. В.	Голышев П. Т.	—	—	51
Шелковской района Кирова цIерагIа	Плякин С. Н.	Молочков А. Ф.	78	—	84

Вай мехка гIолла

ЛАЬТТАННА КIАЛХАРА ОРИЕНТИР

Зулув-достаьь скважина йоаккхаш бурув тохара тIахьожам доаттабу прибор хьаьйй мехкдаьтта промышленноста Куйбышевски Iилма-толлама институто. Цун эттара хьалхара образецаш «Нефтеавтоматика» яхача бугульмински заводе кийч а я, Тюменски области дIаяхьийтай.

Прибор хьаьш кхинарех пхьанне института воккхагIа волча Iилман болхлочо Б. А. Молойчикое хоам бир ТАСС корреспондентага:

— Зулув-достаьь скважинаш ахар човллане болх ба. Цхьа бахьан а бурув ший лертIара доале, мехкдаьтта тIоала юхе гIолла тIех а яьнна дIагIоргья скважина.

Лаьттанна кIалхара ориентир балаш йолча кердача приборо новкъостал ду доагIача тайпара нийса бурув тохара. Кхыметтел кIеззига мара ца хоале а, тIоал даьлча, телеметрически системо пуница пу миноте белгало а йийя, дертIардаьннача хIамаех лаьце хоам бу бурувдеттарашка. Цо йиш хулийт гIалат шой хаиналья тоаде.

(ТАСС корр.).

АРЕННА ЮКЪЕРА ФОРД

Башкире къилбаседа-малхбузехьа массехк шера балхаш дьа Кармановски хий доаттаду моттиг яра. Укх деношка бетона юххера а кубометраш Iоехка яьнай. Буй яха дода хий локъалаьд. Иско искусственни бер хьалбиад белабаьб. Массехк дийнахьа цхи метр лакхденнай хий.

134 миллион кубометрая тIех хий Iовргла Кармановски хий доаттадеча моттиге. Хи даккхал лаьрхIача белгалонга кхаьчача аренна юкъера форд 36 квадратни километр дIабаржаргба.

Бастта укхаза бохк бе йоалургья Кармановски ГРЭС а. Пун хьалхарча аргIан ниа хургба цхьа миллион ши бIаь эзари киловатт.

Николай САМОХИН, (АПН).

ШУРМАГАРА ФОРТЕПЬЯНАГА КХАЧАЛЦА

Адыгея пхи бахача йоккхача ялх пункте музыкальни школаш хьайийлай. Цига Iомалун ца кхаш деладерий хьайбаш лелалерий, юрта интеллигенте бераш. Школашка я фортепьяно, струнни, халкъа инструментий отделенеш. Бераш Iомаду Адыгейски музыкальни училище а цехкара дукха кхы йоккхий консерваторешна йистехьараша. Кошехабль, Октябрьски яхача юртий. Тульски, Донгуковски, Гиагински станица. Красногвардейски юрта музыкальни школашка Iомалуш ворхI бIаь совгIа бер ха.

Кастта музыкальни школаш хьаелларгья Шовгеновски юрта а цхьайолча кхыча моттигашка а.

Кармашьо ЖАНЕ, АПН корреспондент.

НОВОСИБИРСКЕРА ЛЕНИНСКИ ДЕШАРАШ

СибарегIен столица йоккхагIча декиноски зале доладеннад сийлахь-воккха Коммунистически партин Советски паччахьалкхен хьаьа Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дузаре хетадь «Ленински дешарараш». Дешараш шой лекцешка дIадолаьдь тIехваьна волча Советски математика, Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Iилмай Академе Сибирски отделене математика институтун директора академика Сергей Соболева. Цун лекцей темаш: «ХIанзарча хамарча Iилмерен техникерен математика роль», «Общество Iилман ларда тIа вIаштIехьъяккхарен пунца Iилман ларда тIа кулгалдарен хьакъехьара ленински идеяш дагIахар».

Ленински хьалхарча «Iилманна — халкъа» яхача циклана юкъе хьийтай воккхача советски Iилмалехчув - геолога, Социалистически Къахьегама Турпала, академика Андрей Трофимука «СибарегIен Iалама аттакъаш мехка халкъа боахаме парех пайда ийбарш» яхача темах йола лекци.

СССР Iилмай Академе члена-корреспондента Абел Агабекяна еццаргъа «Ленини экономически Iилмаш» яха лекци, члена-корреспондента Алексей Окладникова кийчъяр «Ленини къаной дош къоастадарш» яха лекци, профессора Георгий Мигиренкое еццаргъа «Коммунизм Iилмаш» яха лекци. Лекцеш еццаргъа йитта воваш волча физика, академика Герш Будкера, академика Николай Ворожцова, Iилмай Академе члена-корреспондента Дмитрий Беляева.

Николай МЕЙСАК, АПН корреспондент.

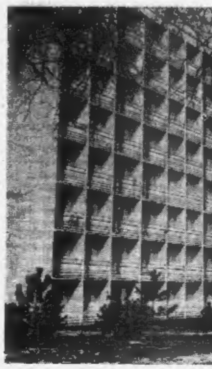

Уникальни гараш ода Чир-юрт-Баксанашьа «Ханий хьу» яхача пачмотах. Курорт сезон дIайолалуш укхаза хьайийлай керда бархIаьза вIашъ тIоргъа кхы а ши корпус.

СУРТА ТIА: «Анима» яхача отеле корпус.

Г. Макуни сурт.
ТАСС фотохроника.

[illegible library stamp]

К. Маркс ваьча дийнахьа денз 150 шу дизарга

СИЙЛАХЬ-ДОККХАЧА ВАХАРА ОАГ1ОНАШ

2. 1848 — 1849 ШЕРИЙ РЕВОЛЮЦИИ ЦУН УРОКАШИ

Керда теори ший эгара хьалхара исторически тохкамах чакхъяьлнай 1848—1849 шерашкарча европейски революцей царзали дуlаши хьийзача хана. Цу деношка эгара хьалха биззача боараме хьалучадаьлнад Маркса ший гlулакхаш а, революционни къовсама сийлахьа-доккха говзанч, бокъонца вола халкъа трибуни баьччеи из хиларах тарра.

1848 шера февраль бетта Франце монархи дlаяьккхай ьанка хоаи хиннача хана Брюссель вар Маркс. Тешаме воаца кхыча мехкара сaт санна 24 сахьата Бельгера дlавахийта из Ханна эттача французски правительства вехарах Париже вахан. Цхьабакъда, ший дерригача сица Франце хиннача событей влияниегlа алам гlаттаи лаьттача, хlаьта 1848 шера 18 марта Прусcе столице Берлине восстани хиннача Германе вар из. Конституци арадоаккхаргда аьнна дош эалинза валанзар король.

Маркса пхьанна а тайпара тlаьнавар цу хана политически эмигранташта юкъе товш хинна доазол дехьа вlашагlъехкача повстанчески легионашца «революцеш арахьара тlакхахьарах» йола авантюристически проекташ. Цо хьийхал, дагадохкарагlа-хулаш яц революцеш. Кlеззига мара боацача нахa майрачец члаагlачен доlама ахт хила йиш йолаш яц уж, ахан. Революци котъялара гуччахь хила еза керда строй хlоттара йола объективни предпосылкаш а шоаша хоастагlал доача общественни пачхахьалкхени стройна чухьалха кийча болча нахa дlйенна революционни хьинар а. Коммунистий Союза членашта Маркса него дакь шоай мехка абсолютистско-феодальни порядкашта духьалара халкъа юкъарча къовсама керте оттар духьа цхьац-цхьанца водаш Германе юхагlолга.

Маркс ше а дахьене юха дlа а вахa, 1848 шера 1 июне денз Кельне Энгельсаца цхьана аралаха волавелар демократически лагера эгара ьорлехьарча, маларра ьача пролетарски, тхьама юкъе члоагlа позици лаьца, Германе бlарчча цхьа демократически республика оттаенга хlаларa хьаллоацаш хинна гlоразьнна «Керда Рейнски газет». Денгара керта, статьятара статьяга Маркса хьалхаьхьай буржуазно-демократически революцера немецки пролетариата тактика.

Эгlалалца бегбоалаш констамбоахаш човнаш йора революце моастагlашта «Кердача Рейнски газета» статьяша — снарядашъ. Маркса сийрдо дешаш корадоагlар революционни наха карагlдьанна деналера гlулакхаш хестадара а. Газето могабора июньски деношкара парижски болхлой турпале къовсам, члоагlа хьалеоцар англиски чартистий выступленец, полякий, итальянций, венгрий хьайан-кортамукъален болаш, Европерча контрреволюце керттерча шин дlоагlаленна — ярсий царизма — капиталистически Англисни штурма-ара тlахьехар.

Шоай ледаме халкъа, эгара хьалхарча аргlанна болхлой класса, революционни творчество тlа-тlа шерага ярж езай холча дlаьхача классеш къовсамий юкъиг мара лаьрхlа яц Маркса 1848 шера февральски мартовски событеш. Германера буржуазно-демократически революци йиза дlачакхъяккха а гlерташ, цо тlаххехаш баьб тlехьашка ца доалар феодализма хlалакьаь дlаяккхара, халкъа революционни диктатура доъунг аралаьккхал. «Бастили дlана а хьаьлинка яьнчец», — яздаь цо 1848 шера июне. Германера хьал XVIII-ча бlаьшерец французски буржуази революце башха-дикача пхьаьгана ийе а ден. 1789 шерара французски буржуазена тара ца хина 1848 шерара немецки бюргер прогрессивни исторически гlулакхаш чакхдаха декал доацаш, къамаия аграрни дешаш деррагlа демократически къесталара духьала хинна хиннав.

Буржуази тийшача балха возиле тlа лаьтта хиларо хьахьехар 1848—1849 шерий еррига германски революци тlехьашка юьлара ца-lан доацаш хилар. Реакце члоагlденача низаца 1848 шера ноябре контрреволюционни переворот йир Прусcе. Событеш лаьгlучи хала Германе гуш хинна lаьар. Халкъах доача аламаша шоашта карагl даьнараш цхьаннена тlехьа шоалагlдар хоалийташ карардувалийтар Франце а. Юххера а 1848 шера декабре Французски республика президентала вахар реакце оттаваь — тlехьагlа хинна Наполеон III.

«1848 шера июнь, ноябрь, декабрь, — яздаь Маркса, — митта а европейски халкъий сахьетаме дог делхаши метта ухаш хьабенача вальна йоккхий вехаш» (т. 6, оагl. 148). Халкъах тола дукха аламаш дог ийикха дар буржуазии кагийбуржуази политически деятелех. Буржуазно-демократически халозеш йоврах икъера хоадамбоалаш бола из эгара хьалха лаьттaш йола класс — пролетариат а хурабаьхаш бола революционни болх керда ийлургехьара бола теори дохаlаб Маркса.

Немецки болхлой тайп-тайпарча организацешта тоьал ийха вуданенна хиннав Маркси Энгельси. Болхо ше хахьача эгара хьалхарча кеношке а дена моттигерча болхлой Союзе къамал дир Маркса цу хана хиннача цун кулгалхочун Готшалька сектантски позицей духьала. Кlеззига тlехьагlо къамаьл де дийнир цун берлински болхлой болама керте лаьттача Стефан Борна реформистски уйлашта духьала. lалашоте члоагlа лоархlаш хиннав Маркс кельнски Демократически обществе, цун членашта юкъе кlезига хиннабац болхлой. Къобалбаь тlайийача Германерча демократически болама цхьалхоех цхьа хинна Маркс даьа доацаш хиннав цун тайп-тайпарча съездашка. Контрреволюционни духьалъоттара цах вlашагlтохен нийсбен безае хиннача халкъа Комитета юкъе хержар из Кельне 1848 шера ноябре.

Революционни къовсама практикаш шийна нийсса кхы цхьаькка йоаца немецки пролетариата политически кхетам тоьл школа хилар. Марксен цунна тlехьалаьттарашен дьхад, къаьстта болхлой шоай партии хьалга эша хьалаш хоалаш да. Цхьабакъда, 1848—1849 шерий революци шарэ доькъарле ьий кагийбуржуазии демократех хьа а къастаьш вlашагlкхетара аланаш хиончагье. 1849 шера маь бетта хьалхарча доленца арахьар «Кердача Рейнски газета» тlехьхьара номер.

Июнь бетта хьалхарча дийнашка юха а Париже вахар Маркс, хlаьта цигара, дукха ха алалехьа, ший денош Англе вахар. Цу хана цунна дагадоаар нагахьа ара на воаллаш валлалца цу мехка ший ваха везарг ма ший аьнна. Гаргтарча хана революционни болаш керда ийлургхаара а ца а куслац, ваха моттиг Лондон хержар цо дуьен хахкъанта юкъера [illegible] политически лахан бора аьттув болашагlа йола пункт из а лаьрхlа.

Эмиграце хилача хьаланна «Керда Рейнски газета», «Политико-экономически обозрени» ахача теоретически журнала 6 номер 1850 шера арахеннга вlаштlехьдаькхар Марксеи Энгельсеи. Материалистически диалектика метод цун оагlонаш тlа йийнар 1848 — 1849 шерашка чакхъяьлна историе кердагlа йола ха lомаяра хетаеш йийна ца lеш, хьалхагlа хиннача буржуази революцешта хетаеш а — XVI бlаьшерене Германе хиннача Ахартай тlемен XVII бlаьшерерча английски революцешен.

Цу журнала тlа кепатехача «1848 шера денз 1850 шерага кхачаччалца Франце дьеста классови къовсам» ахача бертхача балха тlа Маркса хьалхенхад буржуази демократена духьаларча позице тlа лаарца революционни процесса хоаламбоалаш бола низ пролетариат хилар. Цунна могаргдац халкъах дола аламаш — алархlойн гередашкара къахьета аламаш — къелах а бlаьшеренашка дезаьча доаргъандлах а мукъадаха. Цига эгара хьалха йоштlаш йола ший дlи йоаххаш шоай Маркса еррига социальни бехкалоэш дlаяккхара, уж бахкалонаш хьалхоаба еррига производственни отношенеш дlаяхарга, цу производственни отношенешка хоажа йола еррига общественни отношенеш дlаяхарга, цу общественни отношенешкара хьайоагlаш йолча еррига а идеяшка переворот дога доалара хилейза дорга-дала дугlа» санна лаьрхlа йола «пролетариата классни диктатура» (т. 7, оагl. 91).*

1852 шера араьннай Маркса керда тlехьалынца йукха произведени — «Луи Бонапарта Берайтталагlа брюмера». Цу тlа Маркса 1851 шера Франце хилла пачхьалкхехен переворот керда йолча хана балнадика анализа ьий бонапартизмана эгара контрреволюционнегlа долча буржуазни дакъа диктатура ца хиларах тарра, хьапучадаьлхар буржуазенех пролетариатаи юкъе гоаза никь лехаш йола демагогии полицейски режимин дакъа тарра гlерда цун тактика. lалаьмате бокха теоретически лоархlам болаш яр цу балха тlа Маркса яь хетадьинача пролетариата къаьнара пачхьалкхен машина кагъдеза ярт ца хиларах йола вывод: «На вывод, — белгалдоакх В. И. Ленина, — пачхьалкхенах болча Маркса хьехама юкъе кертердар, хардердар дар*».

Лондоне ше дlа ца вахачченга а пролетарски организацей легальни а легальни доаца а гlулакхаш юха нийсде водавенна Маркс. 1850 шера бlаьстан юхе эмиграцерча коммунистий Союза членашта юкъе а Германена шийна чухьа а шерра доаржалец дар Марксеи Энгельсеи отталь «Центральни комитета хьайхарал».

Пролетариатен цун партеи декхар сенах латт аьлча, йоахар «Хьайкаьаль» тlа, из латт буржуазни контрреволюцена духьалара кагийбуржуазни демократаш масса оагlорахьаа хьал а лоацаш. «Кlезига хинна а е дукха хинна а хьал доацаш йола еррига классаш доадеш ахкадла йола ха, пачхьалкхен lадал пролетариате хьадаккхдала йолча хана пачхьалкхехен низадаш хургйолаш революци дlаьхьенгах» (т. 7, оагl. 261). 1848 — 1849 шерий классови къовсама практически опытара хьайоагlаш хинна цхьадий революци дlаяхьара идея керда-ча исторически хьаломца дегlайоалийр Ленина буржуазно-демократически революци пролетарскичуяра хьара теорега кхоачаш.

Члоагlа ирбелар бокха принципиальни дlаохlам болаш хинна, революцел тlехьагlа хьатlаттача экономика «теориара» хано революционни болаш объективно лаьгlбеш хилар теркал ца а деш, сов чоха революционни гlулакхаш дlадохадара а кхыметтел «социалистически революци» яра а тlаьлехар бахча коммунистий Союза члений Виллихеи Шапперен авантюристически тактикана духьадара Маркса къовсам. 1850 шера 15 сентябре хиннача ЦК заседание Маркса хьагучадаькхар коммунистий Союза еххьаларга кхоачаш долча цу бе-бе хетарий принципиальни наlах. Цо хьахьехар, меньшевикий позици революце доланца субъективистски, волюнтаристски никъ лелабаьаца белгалйоалаш хилар; «Манифест материалистически хьежара метта идеалистически кхетаеш яр. Бокъонца йола гlулакхаш лаладе лезача метто революцена юкъе керттера лоархlаш хьаултабу нойше. Хlанзара хьалхи хуццар духьен шоаш доал дудургеляш дар дуьен гражданскi тlом беш ихы а 15, 20, 25 шу вахка деза мет шуй хьаш боллалешна дуйцаш вай долча ха, — дуина, меттел цига йоаl: Цу сахьате lалда хьакланха лоза вай, е вабара lохуйша мег вай» (т. 8, оагl. 582).

(Дlахолду хургда).

(АПН).

*) В. И. Ленин. Соч., болха гулам, т. 33, оагl. 28.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ЭШШАЧА НОВКЪОСТАЛ А ДЕШ

Ши шу хьалха тха йоаккхача совхозе 39 коммунист мара вацар. Кlезига бар уж, массанахьа дlахкхачацар тха кулгаш.

Хlане гlулакх хувцаденнад. Хlана ца эшшаш шоаза дукхагlа ба уж хlане — 64 саг. Хlара отделене йоаккхий пехоин партийни организаци вlашагlъехкай.

Уж да тха партнома низ бола тхьамаш, царга гlолла вlаштlехьбоаких оаха тхоай беррига болх, кхоачашду хьалхашка оттадаь декхараш. Царга гlолла тоаю партийни дисциплина, лакхбу хlара коммуниста бехктохкам.

Совхоза партком ший махулла методически нийсагlа, дикагlа хургдолча тайпара вlаштlехьдаккха гlерт царна деш дола кулгал. Тхо цар балха юкъе лелхаш, указанеш телаш, дукхагlа долча лаьтъе шоай гlулакхаш, декхараш шоашта хеттача а хоача а бесса кхоачашдайт новкъостал а деш.

Массахана а бувзам лаьттабу оаха цу организацей секретарашца, тхоай заседанешка хьабех хьалхашка уггар декхараш дикагlа доввзаргдолаш. Шоаш болча моттигашка царга хьежжа болх эргабоаккхаргболаш.

Каст-каста оаха уж гулбу семинарашка. Партнома членаш шоаш а хул уж болча, дикагlа довза гlерт цар вахар, эшар. Цхьаьола секретарь нийслу шийна болх беча кулгалхочунна на эгlар духьа моллагlа кхоачамбоацар шийна гучадалча шешерlа хlадаргдар из-м вьле ца кхайке ца эш, дlенхаштта цу гlулакха мах ца беш.

Миштта моттиг нийсъелар тха йилхагlча отделене а. 10 коммунист ва цигарча хьаккий ферме. Хьинар долаш саг ва партийни организаце секретарь тракторист Динаев Ляьча а. Дика производственник ва из.

Хlаьта а коммуниста цlа йоагlа цхьа оамал я цун—вахарара ца эгlа. «оттагlал» ца доаде гlерташ. Цу гlулакхо ший дараш юталга хеш ма дий.

Шортта тlехьашка ала йолаелар ферма. Бахьанаш а бехке бараш а бовзаш бар. Коммунисташа шоай собранешка цу хьакъехьа къамаьлаш-м доре, бакъда-цlенхаштта а хоадам болаш а дош алацар кулгалхоша шоашта дикагlа хов из-м аьлча санна.

Партноме уйла йир цу доша. Цу партийни организаце болх цlенхаштта эргабаккха безалга гучаяьлар.

Миштта вlаштlехьоаккхавезаб из, малагlа метод дикагlа я? Секретара выговор? Цо хlана хувцаргдац

Цу фермерча коммунисташа шоаш из гlулакх дувцаргдолаш вlаштlехьдаккха лаьрхlар оаха, хlана ьычча «лакхехьара» эгабеча бийнал члоагlагlа за цар шоай лош, дикь дlахьехка мара безац.

Оаха цу сахьате цу ферме а дакъа коммунисташ вlашагlтоха аланар. Бакъда, цу хана ферме хиннача гlалатий, кхоачамбоацарий, бахьаний оалаш цигарча коммунистий хоаза, тахка дезалга хlа-м хайтар оаха.

Из болх йистебаьлачух тlехьагlа вахар тхо цига. Гуш цар собране баьхка коммунисташ дика ийобена, шоай дуца дезар фу хоаш бола.

Хоза сурт вацар гучаяьлар. Отделене управляющи ков. Хамятханов, хьибола кулгалхой, специалисташ партийни организацегахьара шоашта lаха дукха кхерам хургбоацалга гуча а дальна мелбенна хиннабар. Цо члоагlа lаьтъяр производстваша.

500 тонн дукха нах бола комбикорм юьайнча деррига а lотlакхийтта дукх 16 тонн мара хиланзар. Во вlаштlехьаьнаккхдар ферме учет. складе хlачулу дулх кlезига за йхаш хlалазора, лора бакъе йоацаш дlахчутелар.

Дукхьал хlадувцар коммунисташа бакъдар, вlераш йоазар бехке баций. Гучадаьлар коммуниста, доаааий lела нов. Тепаевна ший декхар дийценналга, цун ше бехктохаме ца хеталга.

Кlона собрани яр из. Укхаза бар ферме мел бола парте боацараш а.

Дика урок хилар цох коммунисташта, къаьстта цар вожана. Хlана хьалха санна ферма а боацаш, гlулакхаш, лор ютаргйолаш хул цу ферме хула партийни собранеш.

Ший теркам тlара валийтар партноме хlара коммунист а. Цун вахар, къахьетам, уйлаш йоаза гlерт. Оаха эгара низ белашагlа лоархlа кхетама средство я партийни новучинеш. Цар къаьстта хьахьоех хьо фу саг ва, хьа оамал, декал. Цудухьа вай парте член ийтац оаха шийна боагlа мухьхlа ва душ, цо шийна тlалила гlулакх кхоачаш миштта ду ца хьожаш.

Шоай коммуниста декхараш доагlача тайпара кхоачашдеш шоай организаце вахарe хьинаре дакъа доалаш ба трактористаш из. Динаев, Цуров, шофер Беков, доярка дезалду Ларчиева, кертера зоотехник Албогачиев, миштта дукха бараш.

Хlана къаьстта бехктохаме декхараш хьалхашка латт совхоза коллективна, коммунисташта. Укх кхашка бlаьстен балхаш доладеннача деношка ший моттиг йовзаш, хlара минотах сальатах пайда эша хоаш хила веза хlара этаьдо. Из болх [illegible] вlаштlехьбаьккха беза хоаш а отделенешкара пехоин организацеш. Кхаьна бергбоача политико-кхетама балха оттаьль ший къаьстта планаш, графикаш а.

Укх шера пачхаьлакхо 1350 тонн дулх (планаз 50 тонн совгlа), хlара бежана цхьа-бус юкъеоа лаьрхlача 410 грамм, хьахта 500 грамм доаал lотlакхетийта. Дакха хьувкьаш кхобе аьнна социалистически декхар тlайийцад совхоза хьайбий- лелабераша. Уж кхоачашдайта партийни организаце низ хургба.

Н. БАРАХОЕВ,

Малгlабикерча «Ахкинчурт-ский» совхоза партнома секретарь.

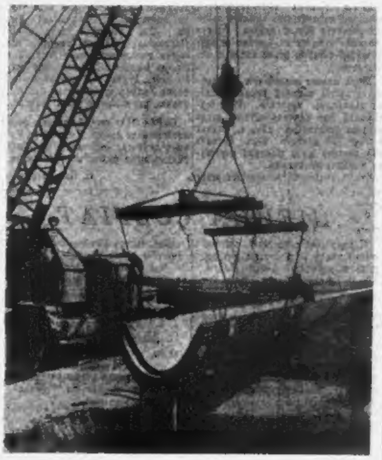

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Сальянски района № 8 йолча совхоза тул увча лаьттанта комплексни мелиораци яра дукха баллам ду «Кура-Араксводстрой» управлене 23-ча коллективо. Республико эгара хьалха цига вlашасlйолаш я дlахьейза дренажни сеть, хий дехкара лоткови система. Укх шера совхозага дlаланахьад боахбий дlабера лаьрхlа дола ши эзар совгlа гектар хьаьна лаьтта.

Сурта тlа: хьнабьетода лоткови канал дуллаш ба.

Э. Мортачанова сурт.

ТАСС фотохроника.

Г. Е. ОРЛОВСКЕНА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Планови организашка дукхача шерашка дика болх барах а ваьча дийнахьа денз 60 шу дизарца дуьзалена а Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Президиума Сийлен грамота лойла

Орловски Георгий Ефимовича — Нохч-Гlалгlай АССР Госплана председатела заместитела.

Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный.
1968 шера 12 апрель.

ЦlЕРАЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕРАШ

Укх шера 17-ча апреле 50 шу дуз ший эзара дукьалара гlулакхаш вlаштlехьдахар ахача декрета В. И. Ленина кулг яздаь. Цу хана хьахьдар советски пожарни охрана а.

Советски lаьдал эттача шерашка пожарни охрана хетlа а ехай чlоагl а ехай, мелла йоккха цlи ялрах цунца къовсам лоаттабо йиш йолча кердача техникаца lалашьлай из.

Хlана цlи ца, дlайтара лоаттабеча къовсаца дукхагlа цах юкъеоаре керттерча ферми цаl а ший лоlамера пожарни обществе.

Нохч-Гlалгlайчен ший лоlамерча пожарни обществана чуйоагlа 530 организаци, цига бола бес ба эттаи эзараш членаш. Город Грозненча массайолча районашка а юрта ялт районе а вlашагlъехка бола беш а ший лоlамера пожарни обществаш.

Цlи ца дlийтара дикагlа кийчъал объекташ малагlаш я хьожаш ший лоlамерча пожарни охрана цахаддаш тlахьожам лоаттабу Госпожнадзорца цхьана, ший лоlамера пожарни дружинаш lомаеш занятеш ю. Цул совгlа занятеш дукхача наха пожарни техминимум йовзийтара, къахьеганхошта юкъе цу дакъе кхетама бола бара, цlи ца дайтара доза кинофильмаш хьох. Миштта я пожарни знанеш кlоаргагlа йовзийтара йола пропаганда. Цlерах социалистически доалахье, бахача наьха доалахье лоралра члоагlа къовсам лоаттабу ший лоlамерча пожарни общества членаша. Къаьстта дика дел из болх Октябрьски, Наурски, Заводской районашка. Цу ДПО райсоветий председателаш ба из. Йолонерова, Андреев, Кирьянова. Вай республике цlи яьнна моттигаш кlезигагlа хилийтара хьалхара моттиг йоакхх уж керте латтача организацешна.

Цlи ялара кхерам бола моттигаш хьалхагlе хlайовзийтара, оргмассови организационника мероприятеш чакхъяхара гlулакх къаьстта дика деларца белгальйина а Грозненски нефтемаслозавода, «Красный молот» яхача завода, Грозненски района цхьоалагlча Мая цlерагlча колхоза, Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза, Малгlабика районе «Кавказ» яхача колхоза, кхы дукхача ДПО юкхьаншара организацеш.

Къаьстта дика организационно-массови болх барах Ерригсоюзни ший лоlамерча пожарни общества Республикански совета Сийлен грамота ийчаь дарм времени ений Октябрьски районсовета, городской штапарарев 35 юкхьанерча организацена, Ерригсоюзни ший лоlамерча пожарни общества 48 активиста.

Цlи яьнача бовчара нах вlалхарь баьдача дукхача наха пачхахьалкхен совгlаташ денад. Царех ва яьнача цlера юкъера ши бер кlалхара дахьиха Тройно Федор Тимофеевич. Цунна еннай «За отвагу на пожаре» яха медаль. Город Грозненча машинаьлкъа станце яьнна йоккха цlи йоаьча хьинар цa кхоаеш къахьйгар ДПО Амелин Николай Гаврилович керте латтача первични организаце. Цlи йоаьча ший са ца кхаеш къахьегарах Н. Г. Амелина елар «Ерригроссийски ший лоlамерча пожарни общества отличник» яха знак.

Социалистически доалахье пожарах лоралра хьинаре дакъа лаьца lаш бокхийбараш, цига дакъа лоац пионераша, школьникаша. Цига дакъа лоацеш ва 4 эзар пионер, школьник, аьлча къонахчар пожарни 124 дружина.

Яьнна цlи йоаьча майра, наьлархо йолаш хилараха общественни порядок лоарача Министерствах Нохч-Гlалгlай АССР-а ВДПО Советох дела совгlат делар Октябрьски района № 57 йолча юкъерча школа 8-ча классерча дешархочоа Иванов Владимира, № 91 йолча школе 9-ча классерча дешархочоа Мельниченко Александра, Ленински района № 15 йолча юкъерча школа 9-ча классерча Баранский Александра, кхычарна.

Кхоачамбоацараш а да цу лоархlаме балха тlа. Республикерча дукхача ший лоlамерча пожарни обществошка эсала лея оргмассови болх. Царех я Шаьла ДПО совет (председатель Я. Абубакаров), Урус-Мартана ДПО райсовет (председатель С. А. Хасуев). Цу советашка дlалахача шера ДПО членаш эшабенна мара совбаланзар. Миштта во дел из болх Малгlабика, Шелковской районашка. Совхка цlи яьнна дукха моттигаш нийсъелар город Грозненча Ленински районе, Шелковской, Сунженски, Малгlабика районашка.

А. САВИНОВ,

Ерригсоюзни ший лоlамерча пожарни общества Нохч-Гlалгlай республикански Совета инструктор.

КХАЛНАХА ЛАЬРХlА

Ширача замах юхедисарашца лоаттабеча къовсама лоархlамегlа йола форма я ухд районе 1961 шера денз болх беш йола политграмота хьеха кружокаш. Укх шера 13 яр тха уж, 425 саг юкъе а волаш.

Цига лекцешка, беседашка да а дувгlаш, кхалнаха кхетабу КПСС Программа кlоарга чуловцам, вай парте XXII-чеи XXIII-чеи съездий материалаш, КПСС ЦК Пленумий сопцаш, кхыдараш. Уж lомаду дезаш юкъе а общественни моттигашка а шоай миштта хила беза, кердача моральни кодексага хьежжа бахаш хилча валагlа оамалаш лелве еза, бераш миштта кхеде леза, цlагlара боахам лелабера бокъонаш lомаш, кх. дl. Кружокашка шоаш lомадаь хlамаш шоай подругашца, воалахошна, гаргарча нахаца дага а бувлаш юха дуцц ладугlараша.

Кружокашка знанеш ийна кхалнах ширача замах юхедисарашта духьала хьинаре къовсам лоаттабеш хул. Масала, «Дружба» яхача совхоза звеньевая Р. Саниева массеха шера вlаштта горисполкома член хиннай, хlанз горсовета депутат, КПСС горкома член я из. Ши бер да цо кхедеш. Воl 9-ча классе дешаш ва, хlаьта йоl педучилище дешаш а общественни балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш а я. Комсомола горкома член я Х. Динаева—колхозница цахадаш 1959 шера дена кхалнахьа совета председатель йолаш хьайоагlа, бокха общественни бола бу цо кхалнаха-колхозницашта юкъе. «Дружба» яхача цар колхозе кружокашта юкъе а 63 кхалсаг. Цига хула занятеш ков. Динаевас колхозница А. Магомаловайца, Б. Хайдаевайца, Р. Болтаевайна аьча беседашеш цига йоаш хилийтар парте мугlарашта дахьаьа. Б. Абдулхаджиева — «Октябра 40 шу» яхача колхоза колхозница, ворхl бера нана, кхалнахьа совета председатела заместитель я, мар а ше а цхьана парте мугlарашца нийсбахаб уж. Парте дlачуйхаб политграмота кружокe дешна уха цу юртбоалама артела колхозхой К. Шикурзаева, Л. Саидова, М. Джабраилова.

«Октябра 40 шу» яхача колхоза кхалнаха юкъе бошка болх бу кхалнахьа совета председателаа коммуниста А. Оздарбаевас. Шоашта тlадилла гlулакх цlенхаштта кхойчашлу цо а цу колхозерча нов. Л. Федоровас а, Боргlанерча исхбольницерча хьехархочо нов. А. Сагаевас, Экиза-Юртарча хьехархочо нов. Кусоваси кхалнахьа совета председатела нов. Х. Динаеваси, кхычар. Цар лемоции беседаш массаза а сахъердаеш хог тешаленна хул. Моттигерча вахарнара къаьсча бакълола масалаш а кхувлаш хьех материал.

«Нохч-Гlалгlайчена Ленина орден эзарп районе дахьача толамашта юкъе кхалнаха дакъа дакъен» яхаш яр дукха ха йоацаш хиннa беседа. Колхозница Б. Абдулмежидовас (колхоз «Дружба») белгалдаьккхар, юрта боахамен промышленностен дика толамаш дахарах вай республикана Ленина орден енна а хlаьта Гудермеса района ВПСПС Цlе байракх аьчан шрен енна а хилар.

Цхьабакъда, кхалнахьа эгара члоагlагlа уйла уlайохийтараш дезала юкъера дешаш да. Укх тlехьарча шерашка шоай гlалохаш, ширача замах юхедисача воча гlулакхашта духьала хьалдахаммаргlа дувца бахьинаб кхалнах, Шоашта хьаиттоаль дешаш къовсталe каст-каста ух уж моттигерча кхалнахьа советашка, ютий Советашка, кхалнахьа отделe, милице, прокуратуре, суде, хlаьта цигара царна эшшаш дола новкъостал а хул. Къаьнарча бытах юхенга хlамаш шерра-шера дукхагlа кlезигдуш дог-гlа.

Политграмота хьехача кружокашна производственни общественни вахаре хьинарегlа дакъа лацара, шоай бераш нийса кхедара, ширача замах юхедисача воча гlулакхашка къовсам лоаттабара доккха новкъостал ду тха кхалнаха.

Н. ДОГАДОВА,

КПСС Гудермеса горкома кхалнаха юкъе бача балха отдела заведующий.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl., 16 апрель 1968 шу.

ХЬАЖАР ЧАКХДАЬННАДАЦ

Пхе шера план хаьал хьалха кхоачашъяра а В. И. Ленин ваь бlаь шу дузача деца сийлена пачхьабахар а хьинар кхо ца деш къахьегаш ба транспортни организацей къахьегамхой. РСФСР автомобильни транспортен тlо-наьхъийн Министерствоца чуйоагlача промышленни транспортни предприятий коллективий изобретательски рационализаторски болх дикагlа дlабахьара йола хьажар хlаьоладаь укх шера цхьоалагlча июларе дешт цхьоалагlча октябре кхаччалца. Хьажара керттера декхар да- наькъий боахамий, автомобильни транспорта, предприятий болхлой, гlулакхерча наьха, инженерно-технически белхлой творчески инициатива дегlайоалар.

Изобретателаша, рационализатораша, новатораша керттера теркам гlабадхийта беза хlана ца производственни халача процессашта механизаци яр, технически гlулакх дела тоалар автомобилашта ю ремонт лакха ахнал йолаш хилийтар, автомобильни паркаx боаз пайда эдар, аьлча лиде тlа дукхагlа автомобилаш араелийтар, кхеса машинаш кlезигагlа лелийтар, машинашта духь тlа боттаиш тlера lобоаккхаш йоакха ца кlезигъяр. Уж еррига мероприятеш бизза кхоачаш а еш хьажара котало яьккхача объединенеш, трестий, предприятий, боахамий коллективашка Министерствос хьокхаергьа укх тайпара премеш: хlараг эзар сом долаш кхь хьалхара премеи, 750 сом хlарах йолаш 10 шолагlа премеи, хlараг 500 сом долаш 18 кхоалагlа премеи. Цул совгlа премешца хьхьана царна дургья цхьоалагlа, шоалагlча, кхоалагlча степена дипломаш.

Цу предприятешка хьажар вlаштlехьдаккхара, материалашка хьажара вlашагlъехкаб предприятей керттера инженераш керте лаьтта комиссеш. Цига дакъа лоацаш ба профсоюза областной местни комитетий, ВОИР-а членаш. Цу тайпара комиссе вlашагlъелай вай республикерча автоуправлене а. Цунна керте латт управлене керттера инженер нов. Агибайлов. Рационализаторски болх дикагlа мича вlаштlехьбаьнкхаб хьажар тlадежадаьа управлене производственно-технически отдела инженера Р. Дацаева. Каст-каста автобоахамашка ваьe дуа из, цига хьачуеннача рационализаторски предложенешка хьежача дакъа лоац. Цхьоалагlча апрелага кхоачаш вай республикерча кхаь предприяте вlашагlъехка болх беш я общественни конструкторски бюрош. Цар воастал ду рационализатораша предложенеш кийч а ю, уж хlачухлара, ремонт ечаьа технологи эргакхха тоьара, автотранспортах бизза пайда эцийтара. Хьалхарча квартале автоуправлене чуйоагlача автобоахамашка кийчъяьй 41 рационализаторски предложени, царех 28 предложени производства юкъейихьай, ворхl предложени каста производства юкъехьоргйолаш я, хlаьта дlах рационализаторски предложени мога ца еш юхаьйхай. Хьалхарча квартале производства юкъейихьача рационализаторски предложенеша баь пайда 12,5 эзар сом да.

Эгара дукхагlа пайда боалаш предложенеш производства юкъейихьараш я Грозненски пассажирски автотранспортни предприятей коллективо. Халача производственни процессашта механизаци яра, технически гlулакх дела тоалара цу предприятей рационализатораша еннача предложенеш дlабахача кхаь бетта кхы тlа а 2 гидравлически подъемники оттаяй, царех хlаране 3 тонн мукъ айбу. Цар шера бу пайда 11,2 эзар сом да.

ГАЗ-51 яхача бортови машинех дикагlа пайда эцара управлене автомастерски пайлана йоаьча ГАЗ-51 яхача машинех ши чарх йола прицепаш ергйола гlулакх вlаштlехьдаьккхар. Цо пачхаьлакхена шера бу пайда 23,4 эзар сом да.

Хlана предприятей кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш хьинар кхо ца деш къахьегаш я рационализаторийи изобретателийи балха юкъе дукхагlа нах озара.

М. ПЛИНЦ,

КПСС Грозненски горкома инструктор.

ЯХЬ ДІАЙОЛАЯЬРИЙ ГІУЛАКХАШ

Пятилетка кхочалгІча шера деш хийн дехкараш тІайийцад КПСС XXIII-чу съезда цІи лелаеча Грозненски крекинг-завода коллективо. Уж хаьал хьалха кхочашдара берриге низ тІабахийта къахьегаш ю иза хІинца. Дика толамаш даьхна цо хьалхарча кварталехь. Товарни продукци арахецара план 29 марта кхочашйина. Планал совгІа арахийца моторни доагар бІаьш эзараш сомийн мехала ду. Социалистически къийсамехь лаьтта И. П. Овсянников, В. П. Чуприн, И. А. Кононенко керта латтабеч установкийн коллективаш.

Шин-шергІа дац уж къахьегаш толамаш. Хаьал хьалха план кхочашъяра чІогІа лоархІаме ду завода коллективо творчески къахьегар. Ткх шера хьалхарча квартале завода рационализаторша кийчъя рационализаторски предложенеш 181 ю. Царех дукхагІъяраш я технологически оборудоване низ лакхбара, материальни средстваш кхоамбара, къахьегаьма хьалаш тоадара тІаерраьхь. Кийчъячча 181 предложенех хІанзлехьа производствана юкъейихьай 145 предложени. Цар пачхьалкхенна бахьанна 62 эзар сом да, планах хьалхарча квартале бе безаш хинна 32 эзар сом мара доцучаь. Ткх шера игтара боккхагІча маьхера предложени ейнай кхоалгІча цеха механика П. С. Павликова. Цо еннача предложенех электрозональни свечашта метта оттавай В-348А яха свечаш. Иза бахьан декъаш каст-каста компрессорш сецаш хилац, тежхалц установкашкара абсорберий режим. Цу цхьан предложене шера бу пайда 2598 сом да. Теплообменникашта ремонт яра схема оргайоаккхаш предложенеш еллар рационализаторша А. А. Силича, Н. А. Бабенышева. Цо торо хилийтар теплообменникашна планал совгІа болх бергболаш гІулакх де, йІовхалах дикагІа пайда эца, бедалах хьакъоаттаю мехкдаьтта сийрда продукци дукхагІа хилийта. Цу предложене пх эзар сом пайда бир пачхьалкхенна.

План толамца кхочашъяра бокхача лоархІаме да ткх шера чакхъяла лаьрхІа организационно-технически мероприятеш ханацхьа чакхъяхар. Установкаш къахьегаш вешар лакхъяра производства юкъе даьа лерхІ 14 мероприяти. № 5 йолча установке чакхъяьккхача царех цхьан мероприяте торо хилийтар цхьаь сахьата 47 кубически метр промышленни хий кхоаде, дукха йІовхал кхое.

ТІайийца дехкараш ше толамца кхочашдерхьараш дог тийша ю уха коллектив. Из кхьча тайпара хила йиш я иц, хІана аьлча из ца вай республике пятилетка хаьал хьалха кхочашъяра ях дІайолаьяр.

Н. ЗАБЕЛИН,
КПСС XXIII-чу съезда цІи лелаеча завода партиони секретарь.

ЭАКК-о СОЦАДУ ЦІИЙ АХАР

Нагахьа санна сага гемофили яла лазар болаш хуле зІамига мерцхилг лаккхаро а валара кхерам хулийт цунна. Цуо цІий латаш ца хилар ма дий изІ ЦІий ахар сойкле лаьрххІа цу гІулакха йола препараташ лелаю. Дукха ха яц царех эггара эффективнегІъяр фабриноген лерхІаш хинна — иза хьаяьй Киевски цІий деттара институте.

ХІаьта дукха ха йоацаш Ломоносова цІерагІча Киевски химико-фармацевтически заводе хьае йолаяьй керда препарат: эпсилон-амино-капронови кислота (ЭАКК). Химикаша 1899 шерреха а синтез яьй цунна. ХІаьта а кхоьлтихьа шу совгІа ха ьынай из боккъала а тамашийна дика дарба деш хилар довзийта ца доаш. ЭАКК яха препарат хІанзарча ше цаІ мара доаца кхьметтел вІалла а соца иа душ уха цІий а тешаме соцаду средство я.

(АПН — «Знание — сила» яха журнал).

БЕЗАБЕННАЧА БАЛХА ЙІОВХАЛ

ОЧЕРК

Бола... Тайп-тайпара чувоаьш бІлаш-деш хиг сана цох. Цхьатерра веркІе меграгІий ше дІасьйощацьнча итакиг уахре, юоан цига бери, Іе хьайна еххча профессах бош боле болий? Маргарбец.

Ший тайпара а шоллагІчун йІовхал.

ЦІогІа, ара боккам эжча бийсаже йоаних цахьволе сега, сакъувеш. ТІакха ІуйрйІна трактора хо хьалацча, къоалам ба беллача, кІи йолхача ха чу шприц Іочу а йелле кІай хана гІадухха волаволча дицу дервега а, дІайоал эгІазал, дорхал. Бешта аьлча, хозаг, аьеро бака лоьгІбаш сенне дІадоених яьа дег тІера дохи къона безабеннача, уйле тІахза Іе беча балхо.

Из ниа лобенна, зийна, кІайшаша кІана вай вуцаргвода Нясарера ветеринарни вор Мартазанов Мальмад-Хан. Каст-каста куз ко цо болх беча Нясар-Кертаргча ферма. Малх болча дийнахь аьле перих кІал а тесса цуна мукъе ке дІаьъу оаь цхьаьцца-шишша дуцеш.

Сега болх лох, оал вай. Нийса хетац уж дешаш, фег сенна широ дала а. Нийсагіа хургдар аьнна хет: балхо, професс ше лох саг, аьлча. Мальмад-Хан в ве балхо лоаччи нехах.

ВорхІ шо эшва хьаннчуз тІехьагІа даха торе ца хилара доаланорий курсаш яха дахар из сон. Сайрийна дешара чу а даьлла обществанта доахана «голацин-берганин» Іоадеш дагІаш юкъ-юкъа тІоайла дагадоалар тхо:

— Дийцал вайча хьой профессе болх бергбий Іа? — хоьттар сога Мальмад-Хана.

— Бергбо, — оалар аз, — тешама.

Тха группе отличник вар Мальмад-Хан, бийсана сома а вахах бегах бош шийга дена хаттача пІолгаш дегорйоре цо Іерта дегІах мел йоаллача тІехкий ши-шийн тайпара цІераш. Бахьда, цу профессах болх бергбий Іа, — аьнна хьттача вІелла дІатІаьца а тигацар.

Ишттаь дуьхьлеш хул профессаш «хоржача» деношка къонача сага овмелца. ТІакха хано тоевиш сенна кхоькенна уж шелъю, хІарер ши-шийн «гІойда» тІа Іохоаш.

Дийнаь хьаьнача гІаьхагІа кІеззига ветфельдшерал болх а бе юкъ цІеввза дегаволии дІа-вьлар Мальмад-Хан фермера. Тайп-тайпара балхаш деш дукха да хьоккар. Юххера а из райисполкома отдела заведующи волча хана юхь сатессар Мальмад-Хана фермега.

Иштта лох балхо саг... Ер бархІагІа шу да Мальмад-Хана ферма вахара ший йодо ІемагІда «цуг сога хьалгуедаду. Деша хагІача хана хьар дагадоийтача аал: «Дегара цьо гІортерах, кІийлен вагІарах дІабийна фийг зиерг ца тохаш Іергбий!» — аьна. «Хьо а цу ца хадьча закона бокъонаш вала хургва-яз хьыча ниьнь тІаь,— оал цо со а сай «даша» да цо жимала гьалайтар дуьхь.

Бьза чура дІачуволаш иней а йолаш в Мальмад-Хана зІамига лаборатори. Из дІайийллача хьачухое хьайбаша доаха са, цар хьензаду къоро тайжа нохарен, доккха со доаккхена хана цар мерех етта шок. Цхьаволча сего [illegible] а ца ар магар ма, бахьда Мальмад-Хана ведуеІ цу диринера гІаьлаг мера ца эшача кансамблега. Чоалпаш аха кІорза хьаннІар сенна лелх лишка чура деньа дохча. тхоаа бурув сенна хьувза шийн але «метта ца» хье а хьокаш. Цу цІера бІаргаьаккхаш дегІар тхо Мальмад-Хан «Марем, хьенан цу Іасилга фу дец, кІане дуьхь кха — аьна цІаьхла дІахайначча хена. Со вар из шийн дІадахе деном дагадеза уйлане хана вагІа хьаь.

Цхьа минот ялаца юкакхайкар телятница Мансурова Марем: «ХІана дьайдаь, хьаьх фоеет дІахьокхаш доаллар ча-мі», — аьна. Аз цига вагІаш дІаьккхаь саьгета пхеза-алхазар армаьлар Мальмад-Хан. Юкъ-юкъа хьечуто цо хьайбаш «кхоабараште деш доле хьазар: «Ний чу эттІехь хьенаІеш Іочувзача шоай бо хьаьча санна хот шоана. Гой, дІа цІечо мишта сеш а чам болаш а юь. Ер хьамахокъе чухьар доалар негаькье мара Іочукхоадиц. ТІакха фу де деза!» «Сутар дераш шоаш къоесте дола», — аьлар болгнах цхьаьнна. «Нийса да!», — хьахоз Мальмад-Хана гІар.

Цу хана йоахха молхай цо вьшка а хьаьш хьачуяьлар район кертера доезаче вор ноч. Локтионов. Цхьа дог гІоздаьккха цхьа хозача сенна сийрдедаьлар Мальмад-Хана бІаргаш. ХІара, мужиг, гІонаг пахаяь а кьохаш шо-шоай моттиганне дІоуттаь цо.

Іарра, кІай, ІенагІа бургаьш сенна йола шоай баттечьахгаш хьаьра а хьаь снотивица хьетІачуьча хьал ше-ше хьеязагІа тІахаьча гІорташ муІара ваттача сирІалагашта бІарагьене дІаьттар йиттор...

— Мальмад-Хан, [illegible] цІенагІа Іа! — аьна дІачуьхайар из.

Уж ер «Знаменский» совхоза Іаьли-Юртарча отделенера ерстагІа, дегІа вядагІа ераш дукха дІа а енна чуттие моттиг ца хилара гуранье укхаха йоаль 180 сирлІатх. Царех дукхагІа ераш «цІекаш муІашк мара хІана оаллаьцар, цаматаа ер. Цу хана кулг а тесса везавар района вор. кІаха ше йовргаь, аьна белгана из сирІалгаш кхьчаьра хьаьергІе йоалаш бІарга а ейна цецахьнна лаьт из.

— Ай молаш а ниха ер шоатаІ? — дІачуххайк цо цІаькха а хьенка тІа зоаллачаь Мальмад-Хена.

— Лехар аз-м кхьача фермашка а вахь, — юха кхайк аьна.

Моахам тц хаьш дарбаь ца дена оала йиш йолаш вар Мальмад-Хан. Инструкцига дахьача бахи бакхха йаьо яда цох. ХІаьта а воагІаягІехьаьзар къона лор бІаргашта гушеа а кьа а тишуш ваттача хьайбашта эша гІулакх до сирцагІа ца вала. Уж беззила, хьачуоаьхаь в шоай хІанхарча 400-ных дІа ца а кьатайттаь хІеранене енахьаьхар, дингиаз оттаьйар. Цул тІехьагІа шо-шоай лазарешка хьаьска дІа-хьа в дийлкьа группаш йор. Иштта аггаьгІа дар дарба деш.

Шийй кабинетарча гІонча тачче тІа кеза байцаш хьар Мальмад-Хана цІе цо водди.

— Аз еттача молхаех, иза сало ше хІама хургдац, оаш ахкарне лергIа Іуиал ца дойа, — аьлар цо болхоша — шо а да шоай тайпара лорала.

Харг вьхна дег тохадалар вегІа воалаве Могушков Султан: дукха аз ер цо кІаплъарцар ца хуьца, цІена лелавцар шийн группа латта моттиг.

— Іе цІи хьахьацца а уж дехаш сейна доагІанга хоа сене, — аьлар цо Мальмад-Хана хьатІа а хена. — Хьа-м хургдац хьона уж хьайбаш иштта Іуш тщаш ватташ.

Хоа Мальмад-Хана дег чу дуьаргдоме тайпара деш оал, оагІга кІоаргта уйла ейта.

— Вай массанена а эхь да аммеорех вай бахкаш хьайбо делийтар — ала кодадоре цо шийн къамаьлаа «летучки».

«Акташ уттаь кзанзар. Вешта Мальмад-Хан волча кІазига уттаю ухьм. Бухгалтерке тхоа хьахьокха вахьаь хилавзар цу хьаькхьа. «Укхаза вешь доле бежан къоннча лор шийн кІоарга знани, опыт юкъе вьхча, цул тІехьа тхо сирцагІа дахкана а зІана цо кийчи мар лаьц—аьлар сега ноа. Локтионова, ше цу сирІаргашка хьаьаш аьтташ.

Довзуь лоравеш аттача саьтеч топ санна шийна велабу Мальмад-Хана шийн шириц. Лазараш хьеду садоаккиа хІамаш къона вІаьла дагадоацача хана гучайоал.

Дукха за а наха чекирь оала гемоспоридиозни лазар бІаьсти, аьхи мара ца куьнига дайза. ГуйрацІ малла хьатІайоаггІанаш а керта чутІейбь цу лазара фермега. Низ боа цун.

Цецавьлар Мальмад-Хан хІана дІадахача Іай шийна доахана цІа бесса мар бІаргадейна. Из кхІура аз болабелар района кхача фермашка а.

Бахьан лазарш уйла а муцьа вацар. Юха а цьаьцца доалаш Мальмад-Хана кулгех чахдаьлар фермара 780 бежан. Царех на пхаэр доле 225 хьаьъоаста а дахь дарба до эттар. Дукха хе кзанзар лора на вкІура сохьба. Цхьа бежан даьннаца.

Юххера дІатехача бехка хинвар дІадахача шера йолч шийна йоккхий йовхай. Фалиргаш а ейдда ииний доггІаь. Хьекха дадене аьла вкІурашта юкъе лийнкьай уж. ТІакха гуразье дІайха дениш дьлаьча со в дийна йовхала уж хьалае ферме хьакхийнай. АргІа хакьа а ац Іай шийна. Иштта катанч аь хиний цар дейхьга на. Мальмад-Хан Іеваланьзар цар хьайле шийна гучалалаца. Из дІайийццар цо района доехан деледорий цхьан совещане а.

Ящур, къыдола дІа-хьа дукле хазар хинвад лоалахой фермашка аьна шийна хьахоззале а чІоагІа шийн коммаІараш дІа а кьайлі профилактически балхаш де волаву. Мальмад-Хан.

Со нахьвахха хьаввалахьнег из, дехьарча база: «Ноа, ноа, гелавагІ» — эхца кханика детта цІегІарн хьахаза волттамалагаьр. Тхо дІадахача база чура хьавраьвта а ца тугаш арриге зга а эгаш доркъенна меттахь яла ца тугаш ваттар цхьа Іерха гоар тІехьвоира вордах юоа а гІорта.

ДІагІа а хаха шоргтига дуьрт хьалацар Мальмад-Хана. Уккхаш саг санна бІара а хьаьха гІортта водда аравьаьлар гоаро.

— Шийна детта цІогІа миний дег ца хоаш дац шена хьайба а, — аьлар Мальмад-Хана цецбаьннача наьлнехга. — Нахе санна боххаш хул царна а шоашта тІачийзача, къегал лалийча.

Хьайнача баьца аьлаца, тоаша ваттача зІирташ совсадаш летт хьатташ. Каста бьццаш лаахьаьна йолевча шийн Іупаьца лоам вехе везанга а хоеш кІанзахь молла, хьайола дарбаш эшаш йола хІама Іалашъеш ва доезаш вар. ХІанз шийна енчарех дукхагІьяраш а цу гІулакха дІагулйир цо.

Фермера водаш цьалина вейтар сона иштта хул-на шийн болх безабенна саг. Цунца да цун са, дервиг аьлар, ер йола моллагІа дІадоллача хІамах, берише вар ют хІара дІатехача кулго.

М. [illegible]

МОСКВА. Пятилетка [illegible] лакх шера столица гІишлоштъераша наха чубаха хьадаь цІеноаш 7240 эзар квадратни метр я, ах миллион гаргга москвичий вахара хьалаш тоадир цу гІулакхо.

Городе гІишлош хьалъеча къаьстта чІоагІа хьинар айденнех творческий къахьег № 1 йолча Домостроительни комбината № 5 йолча комсомольско-магирхой управлене монтажникий комплексни бригадаша. Уккх деношка столица Тушино яхача кердача районе А. Гусеви Ч. Абраменкои керте латтача бригадаша 14 дийнахь чоаха а ль отделочни балхаш дІадолийта дІачуйелар кІосазла вІаштІарадаьча цІаи 4 секци. Цига а 4500 квадратни метр хула 144 квартира. Балха дика кийчо ярах, монтажни балхаш ча [illegible], ерригача гІишлош оперативна балха ха кховрех гІишлоштъераша лакха къахьегама толам баьлад. Хаьал хьалха кхочашйир вар квартале оаьн.

Сурта тІа: А. Гусева, Е. Абраменкос кулгалдеча бригадашца Тушино яхача районе хьаьаь 9-эза вІаштІадаьь керда цІа.

Дика доакъара база ца хилча хьайбаш болам дегІабоалаб йиш яц. Оахача лаьттанка тайп-тайпара культураш хІаьнча хана хІара боахамо шоай хьайбашта доакъара культураш хІара торко ец хилча хьайбаш лелалеча зоргІа толамаш даха аьттув боац.

Дукха за йоацаш «Победа» яхача колхоза доакъар Іалашдеча йилалгІча тракторни бригаде хиннача партийни собране хьайбаш лелалерашех механизаторашех боахама хІара фермана гонахьа бІаьсти дахи сийна конвейер хилийта сецан йир. Цул тІехьагІа хІара фермана гонахьа лаьа лаьттана цул хьалани тергал а деш ахкап замалахьа пхадаш хьайбашта сийна конвейер вІаштІехьъяккхара план оттайир.

Доккхий доахаь, иштта хьалдарж, кхо тІара оалхазараш лелалеча шин фермана гонахьа 1660 гектар лаьтта хьакъоастадир. Цох хьаь дакъа тІа ухх шера [illegible] доакъара культураш вьргьа.

Хьсаргіа вай махагІа [illegible] хургьа цхьоалгІча шурий товарни фермана гонахьара сийна конвейер. Цу ферме 866 етти 618 [illegible] бежаш ла. Дийнахь буса [illegible] доакъар онъера [illegible] 60 тонн ла.

Эггара хьалха рапс тІабахча 29 гектарга тІа доаладерга цу ферма доахан. Цу участке иза дийнахьа 1-ча маь-ден 5-ча май кхачча дола кхоабергіа ю.

Цига хьайбаш дужаьла доалашаь 38 гектара тІа дІабийна рожь хьатІабарга. Из доакъар беркІ дийнахь дахал хургда ю.

ДАИМ СИЙНА ДОАКЪАР ХИЛИЙТАРА

ХІаьхе 23 гектара тІара мукх, 90 гектар гурахьа куь цІа. 92 гектар кІеша зиь хьаьна. 107 гектар кои хургба доахана. Из тІехьара культура йийнача лаьтта хІара гектара тІа кІезигагІа даьа 100 центнер доакъар хургба. тІаьха 13 июль хьатІакхаччалца цахадаш сийнача конвейера тІа хьайбаш доаладе йиш хургьа ферма болхой.

Цул тІехьагІа суданки эспарцета тІайолча 233 гектар йолча участашка хахаш хургба доахан. Уж культураш шера кхоса хьох 16-гІа сентябрь тІакхачча. Цу вай бехтальнча участашка доакъара культураш хьатІаллара хьакха эргІагІа доахан доалаше йиш хургьа хьайбаш лелаерий. Іана замалахьа хьайбашта эша доакъар Іалашдара а торко ец хургба боахаме.

Силоса лаьрхІа хьакхІа 233 гектара тІа вургьа. Цул совгІа хьалха кхача доакъара культураш йолча шоалагІа 379 гектара тІа дІахьоргьа доакъара лаьрхІа хьакхІа. Из гІоагнна зІайолларал совгІа цхьаьнайча лаькье бІаьсти кагаш фермашкарча хьайбашта лоаттаергьа.

Доакъара лаьрхІа йийна свекла 21 гектари лиццерна 29 гектари я тха укх шера. Цу участкера чулена мерза оаддши лиццерна буца Іай тоъаргда харна.

Из доацаш Іана замалахьа хоза ха етта деноаш хилча бІаьсти конвейера лаьрхІа доакъара культураш дІайийнча доалалерга хьайбаш.

Иштта цу сурто хьагойт бІаргчача шера тха хьайбашта моаш доакъар хургдолга.

Из доалаш эп-эшшача дийнахьа хьайбашта комбинированни доакъар, жмых, муж лоаттаба йиш йолаш да тхо.

Дукха лаьрхІа дехкаш дала хьайбаш леладу оаха шоллагІча ферме. ГІаьбартойн Іаьржача лоймашкарчен лаьгІенацка уж бІаьсти доажадараз совгІа 30 гектара тІа судански буц дІаюргьа дарна.

Хьалхара лелаеча фермана гонахьа 50 гектар лаьтта да доакъара культураш лелаера. Цига дІаюргьа лиццерна, морковь, кабачкаш, иовкхаш. Цига уж культураш цхьан хана тІайргІоадаш юрргьа.

Жа а хиппенаш тхона. Тха боахаме ворхІ эзар устагІа ба.

Уж лелаеча хІара бригадана 16 гектар доакъар дІадуергдола лаьтташ лехнад. ХІаьта ГІаьбартой лоамашка аьа а 200 гектара тІа горохаш ебай кем дІабийнаб.

Иштта доакъара культураш хІаь йийнай доа тІара оалхазараш лелалеча фермана гонахьа а.

Фермашта гонахьа сийна конвейер хилийтара дола ерриге балхаш вай лакхе хьовль хиннача йилалгІча тракторни бригадо леладу. Цул кулгалдеш ва Маковкин Николай Сергеевич. Дика вІаштІехьбаьнхаб цо ше тІахьожам лоаттабеча коллектива болх. ХІанзле фермашта гонахьа дІайийна баьнаб уж бІаьш гектараш тІа доакъара культураш.

ХІанзалца лоашта хьалхашка уттадеш хинна дехкараш толамца кхоачашдеш хьабаьхнаб тха боахама хьайбаш лелалераш — тІехкхоачашъяьй укх шера I квартала план а. ХІаьта укх шера иштта вІаштІехьъекхха дахи хьайбашта сийна конвейер а хургйоалаІ хилча цар къахьегача хьоккхамаш лакхлургдолгах тешаш йиш я.

А. ТИМОЩЕНКО,
Сунженски района «Победа» колхоза керттера агроном.

А. ТАБАЕВ,
керттера зоотехник.

БЕРРИГА НИЗ—ШЕРА ПЛАН ТІЕХКХОАЧАШЪЯРА

Промышленности юртбоахами кирпичашка, гипсаца, гипсолитни плиташка Іалашбеча лоархІаме хоттиг кІалоаш № 1 йолча гІишлой материалаш хьаеча комбинатэ. Дикал дакха йолча материалашка пахаллаш организацеш Іалашъяоа дехкараш лаьт комбината болхлошта хьалхашка.

Пятилетка кхоалагІча шера план хаьал хьалха кхоачашъяра социалистически кхьё хьана къахьегаш йолча коллективо цхьоалгІча квартала план хаьал хьалха 108,9 процент кхоачашъйий. Кхоачаш а тІехкхоачаш а яй ерригача экономически хьоккхамий план а.

Районашкара дукха керда болхлой бахкаб комбинате укх тІехьарча шерашка. Цабна балха говзал хІайомаеш, производства хьалаш довзийташ доккхий балхаш дехь оаха. Цудукхьа хІана шоай дехкарех дика лоархІа а [illegible] боахлой кийнаб царех.

[illegible] боагІа дукхача мехьа хьаннала къахьегарех къахьегача ПІеча Байракха орден енна [illegible] отташ йола А. Таташева, дукха баркалла кхайкалаь, грохоташ тийна гипсах фермаш хьаеш йола А. Юсупов. Сийлен Доска тІа доаллачо говзача болхлочун сурт. Пятилетка план хайна хьалха кхоачашъяр бахьна, социалистически кхьё хьайне а лелаш къахьегама толамица комбината сий лаккха лоаттану болхлой дукха ба укхаза.

Вай республика гІишлош ерашта, промышленни предприятешта, юрта боахана 3,5 миллион кирпич, 26 тонн кІир. 8 тонн гипс, 68 эзар квадратни метр гипсолитови плиташ. 12 эзар вертикальни решеткаш вІалла еш а тха коллектив укх шера. Шийна хьалхашка латта дехкараш толамца кхоачашдара берриге низ тІабахийтай коллективо. Комбината хьалхара кирпичик [illegible] кхоербола организационно - технически мероприятеш кхоа оттаяь. Керда туннельни сушилкий проект оттадо договор даьь. Цул совгІа болх бе йоалургьа хІана хьалхьоаш латта Чир-Юртарча хІир йоаккха заводь я.

Керттера производственни боалах [illegible] хІана [illegible] тайп-тайпара мероприятеш а яй укхаза. Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашта коллектив болх бе хІара ханаш гаога кхачар бахьан долаш кулгаллеча боахлой экономически знанеш лакхъяра, ерриге расчет хайтъяран мехаш боахама расчетах болх бе хьажоа деча бахкий торко я.

Цхьаьра дена шера комбинате 1968 шера тІахйца вІаш хаьал хьалха кхоачашъяран социалистически дехкараш тІехкхоачашдаш хьона яхь. Хьалхарча квартале хьоча баахий кхоагама хьахьокх хьалхашка хаттача дехкарех коллектив дика лоархІаергахиле.

Г. ГРИЩЕНКО,
Грозненски № 1 йолча гІишлой материалаш хьаеча комбината директор.

Г. П. КАРЦЕВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Граждански гІишлоштъяра даьгъе дукхача шеранца беркате болх барах а вахча дийнахьа дена кховзтиьа шу дилзарца дуьззденна а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла

Карцев Георгий Прохорович — «Чечингражданпроект» яхача института директора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

гор. Грозный.
1968 шера 12 апрель.

ДУКХАГІА ДАККХА МЕХКДАЬТТА

1966 шерана ийнсачча мехкдаьтта лаккхар 13 проценти газ лаккхар 6 процент лакхйина Сунжерча мехкдаьттахоша соакха. Укх шера беча балхо хьахьокх мехкдаьттахой балха темпаш кхы а лакхлулга.

Хьалхарча квартале пданал совгІа 4110 тонн мехкдаьтти 2 миллион кубометр газ яьккхай цар. Уж толамаш доахаш дукха пайзане мероприятеш балха юкъе а кхухьаш хален дукха уйлаш ийтапи балхаш хир мехкдаьттахой коллективо. Цар балха юкъейоалаьча мероприятеех лоархІамегІара ераш я: тІоанашта тІадоаттабар, скважинашта бурув тохача зонашта солани кислотанех поверхностно-активни веществанех обработка яр. Чакхъяьккха тайп-тайпара геолого-технически мероприятеш. Цу мероприятеех боала пайда мел боккха ба хьахьокх укх масало. ТІоанашка хий чуухийташ лаьча балхаша торо хилийтар (хІаьта из квартале 688 эзар тонн чудахийтад) мехкдаьттахошка планал совгІа шоаза дукхагІа мехкдаьтта даккха.

ХІаьта укх шера тІоанашта 7-эза кислотни обработка яр бахьан долаш планал совгІа 2 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад. ТІоанаш мехкдаьтта-кислотни эмульсеца тоалергхола пайдане предложени а я балха юкъейоалае кийчъяь.

Теркам тІабахийта къахьег мехкдаьттахоша скважинай къаьнача фондах биззла пайда эцара а.

Къаьстта ала доагІа «Сунжанефть» НПУ керттерча инженера Л. Захарова кулгаллеча инженерно-технически болхлой группа еннача цхьаьзарна шин тІоаноцкара цхьана къаьст-къаьста мехкдаьтта доахарталаш скважинаш яхара дІайихьача мероприятеех. Сванка №№ 81, 39 йола скважинаш цу методех болх бе яхар бахьан долаш планал совгІа 50,5 эзар тонн мехкдаьтта дакхха чот хилар мехкдаьттахой. № 136 йолча скважино цхьан ханна къаьст-къаьста, тІоанашта низ тІалоаттабергбола лакхарча мелдоиг лаккхарча мелоаш шин тІоанашка хий чуухийтар болх бу. Из иштта болх бар бахьан долаш торо хилар хий чуахийтара лаьрхІа йола цхьаьккха скважина яккха ца еза мехкдаьттахой чукъайбалийта.

Сунженски мехкдаьтта промышленни управлене йоккха мехкдаьттагаза лакхлалийтара дукха къахьийтар Карабулакски бурув деттача контора болхлойна. Шоай болх дикача бопрайна кІабахьаш бахьан долаш 1967 шера 14, укх шера кхьь беттат 3 лаха дебит йола мехкдаьтта доаккха скважина хьалъ а дьаккха эксплуатацие дІачуяла вІаштІехьдьлар цар.

Хьайтаь лелаеча Карабулакски бурув деттача конторе мехкдаьтта тоахаранца хьалхашка хаттарах хален беактиваца хьахкараш да. ХІанз № 153 йолча буровойна 4 эзар метр кІоарге бурув тоха яьннай из коллектив, 5-ча километра тІа уж кхаьчча иреки мехкдаьтта кІеж тоха боьо я цига.

Къахьбесса Канпае оттаьд хьалха 7 километр кІоаргача скважинаша бурув тоха дагадаьа цар укх шера. 1400 метра бурув теха баьнаб. Май бетта уж бурув тоха боалаургба № 166 йолча 5 километр кІоаргача буровойна.

Дика доархІабу мехкдаьтта торкарош шоай дехкараш. Толамца кхоачашъяь цхьоалгІча квартала план кхагьара хьаьй а. Дикка тІехкхоачашъяьй бурув тохарех цуе сухален план а. Вкъ бетта хІалаш кхоачашъяьь хьаьараша я Э. Никитина, Ю. Шкурата кулгалдеш буровой бригадаши буровой мастераш С. Михайлов, И. Бородавский, А. Старшинин керте латта бригадаши.

Скважина шоаш тоха бурув сица тохавал совгІа из кагагІа тоха а хьоьж даьттан ченаш тІахараш. Масала, лакхача сунжаца бурув тохарехи цунга дІайоал материалаш кхойбеш хІалахийтараш. ХІаьта утяжелителах биззла пайда эцадаьи пятилетка кхоалагІча шера № 19 йолча скважина бурув тохача И. Бородаве бригадо 102 эзар сом, мастера А. Старшинина бригадас 41 эзар сом кхоачашъяьннад [illegible].

Мехкдаьтта тохаш бурий керттерча дехкаранта юкъе лоагІа балха юкъе керда техникаи хьахкара технологии йоахар. рационализатор [illegible] болхлой технически знанеш лакхъяр. Укх шера бурув деттараша еннача 28 предложенех 20 дакха экономически эффект йола предложенеш балха юкъейихьай.

Бурув деттараш, цар гІонча, чекараш, хьалгаш хьалгІерашг, лаборанткаш, — берригаш а кхо бІаь сом гІа саг ва производственно-технически курсашка шоай знанеш лакхъе.

Балха юкъе ийсленача кхоачашъяьша дира къовсаш а лоаттабеш, пайда эшаза йиса къаьна ресурсаш гуча а йоахаш. шоай тоарваш техка а тхкаш бІубенна доккха мехкдаьтта лоаккхача хьакъе тІа бахьна болх тахан, бурув деттараша.

А. БАКАЛЮК.

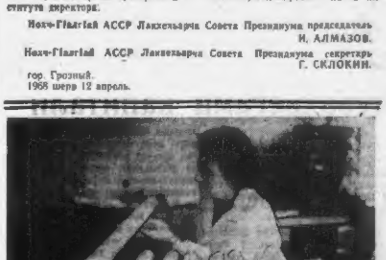

Армянски ССР. Кердача хьисагІа хьахоарр санна сердало течача 200-ваттни лампай хьалхара парти арахийнай Еревански электролампови заводо. Уж кхомегІа дукхагІа ядаш а хІана хьаеш йолча люминесцентни лампаел.

Царех пайда эцар тоьал дукха ахча кходу пачхьалкхенна.

Сурта тІа: кердача опытни лампашка хьожаш йоала инженер Таманян Маргарита.

Р. Акопяна сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ЛОРАЛУШ ЛЕЛАЕЛАШ МОЛХАШ

Цкъа лздаь Iийнадаи тIахьожам боацаш молхаех пайда ийбарах хулуча зуламех аьлца. ХIьтa а цунах лаьца юха а луьцанза лалац. КIезига а йоацаш ишсслу цамогаш бараша шоай лоIамагIа дарбанна лелайича бакъахьа ца хула, хьалметтел зе дувла медицински препараташ дукхха а йолга царна лиилу моттигаш. Малаи, масала, лзаар теду, йовхал лохъю пирамидон, антипирин, аспирин, анальгин, бутадион ца йовлаш? Лораша цу молханца кхаьхьала а юкъаш дарбаш ду невралгии, ананш хилча, пхьени лазарашта, йовхарий лазарашта, и. кх. дI. Цхьабакъда, йаьлъхьалийта «цIагIарча» боараме уж мелаш хилча, царех а цкъаза пайда ца баларал совгIа, зе дала йиш я. Пирамидонои бутадионои, масала, геттара чIоагIа кIезигду цIедара кIай тIадамигаш. Из да а ховш, лоро хан-ханнахьа цIена тохкам бу, хIьта царех зе дуйлилга хо маделлиинге а уж ца лелайитац сода а ю.

Молха кхы лазар хьеале йиш я из тIехъьлина чIоагIа дегIа холуш болча къаьсткъаьстача наха. Кхыметтел цкъа мара ца моле а, масала, хининас из тIехъьлина чIоагIа дегIа холуш болча цамогаш барашка Iеттадойт, чен хулийт, чоаже лазар ухийт. Цкъаза цхьабола молха юха а мелча, лораш оалаш нахилара, сенсибилизаци хул — саг из тIехъьлина чIоагIа дегIа холуш хила воалл. Цун белгалонаш геттара эрга я — дегIа тIа хьер залархара ченз кхьметтел саг леча оттаве а йиш йолча дог кIаьддаларга кхачалац. Дувла зезаш а ивчад кийсх, нецинлага дилалча дерттIа зарба дешхилча уж кхы лазараш хьедара кхерам вIалла а лоздама хулаш ца хилар.

ТIахьожам боацаш антибиотикаш — стрептомицин, неомицине дарбанна лелаярах дергашта хIама хадара зе дала йиш я, хIьта левомицетин, синтомицин лелаярах цIий хьахилар галха йиш а я. Леро-я хилийтац антибиотикаша зе йиш йола из аьрдагIа хIама.

ЙIовхарий белгалье гуча нальале а пхьабола цамогашбараш норсульфазолаца, сульфадимезинаца, стрептоцидаца шоаш «дарбаш» де болалу. Шено йоацаш да уж дика дарбаш дувла молхаш хилар, цхьабакъда, цар а цкъаза кхы лазараш хьеду — дог ийзойт, Iеттадойт, цIека тIа хьер дувлийт, жамарий болх телдабу. Дачче, «медицински самодеятельность» карагIлалехьа цунах хила йиш йоаца кхерамаш дагадохар пайдана хургда.

Молхаша хьеду кхы лазараш уж дукхагIа мезарга хьежна хьаьргIа хул. Доккхача йаIаве я зарба дечув ча хьава хьа, бераштен къабенимча нахан къаьстта а сихагIа, хаддагIа хул уж цар хьеду кхылоа лазараш. ЭргIара а чIоагIагIа лоралуш хила беза ха хьа нах — къа не ду цIе кхаьнаш латтагIа лелаш хул, хIьта из бахьан долаш шIий чулоссэ йиш а я. Цул совгIа, ха яха нах лоралуш хила беза цхьайолча чIоагIа че коачъеча хIамнех — ревенах, кругицах. Бер дегIалара зе дала йиш я берах болча истаца шоаш шоай лоIамагIа молханца дарбаш дош хилараx, цу тIа а цу гIулакха эггара кхерамегIа да укхаза шахьанцара 9—10 кIира. — цу шагIа форнехьа ерзь йолалу хургдолча бера кергттера системаш.

Доцент М. ТАРАХОВСКИЙ,

(Санитарни [illegible] Централни Iилма-чулхама институт).

ФЕГАРЧА НАЬКЪАШКА

Керда фегара никъ билла краевой центрагара — гоpед Хабаровскагара дальневосточни тайгегча хьу кийтъеча участника кхачаьлца. Цу маршрутагIа хIара денна пассажираш наькъаш деча самолеташна автобусашца а саинна хьакхаита бахийтаб нах. Билетий нах, дукха совгIаьнацагIа боацаш, цхьатарра ба. Галиш ягача поселканашка баха нах хIана самолетанна тевсе ух концертага лалургIа, театре баха. зоопаркь бIаргтоха. Дальни Востока ситала фегара никъ дешкад. хIава районни центре, дукхача болxлой поселкашка кхочаш. ЗIамигача авиаце самолетанни вертолеташ — из фегарча наькъий «хьалхара мугI» ба.

Цунна тIехьакхьа ба воагIа из бола АН-24, ИЛ-14, ЛИ-2 яха машинаш лела «шолагIа мугIа». Цар маршруташ Охотске, Шахтерске, Сахалиннера Оху, Комсомольск-на-Амуре, геологий поселке — Эшмчуне [illegible].

ХIьта нассарел а лакхагIча «кхоалагIча мугIарагIа» лела реактивни турбореактивни лайнераш кир кхуьа хьаьпш.

Владимир ДАНИЛЕНКО,

гражданский авиаце Дальнего [illegible].

СОВЕТА НОВКЪОСТАЛЦА

Дешархоша коммунистически кхетам балара гIулакх хьадIача вIашах дезалу № 3 йолча Грозненски профессионально - технически училища А. А. Александровас кулгалдеча библиотека совето. Дешара - производственни план кхочашъяра духьа доаттабеча къовсаме цу училища кулгалхоша чIоагIа новкъостал ду. Каст-каста хул укхаза теоретически конференцеш. вIашагIбетталу производства новаторашца, коммунистически къахьегама ударникашца.

Библиотеко доккха дакъа лоаш теоретически дисциплинаш, обществоведенеи эстетикан курс Iоамеча. ВIашагIьеха книжкай выставкаш, «Тха училища гIулакхаш», «Дешлургдолча вIашагIкхетараш», «Ильича новкъа гIолла» яха а кхыйола а фото-[illegible].

Технически художественни литература книжкаша обзораш ю, спецтехнологе предметаш, токарийн слесарнии гIулакх Iомадерашта долча новкъостала бюллетеньш, технически листовкаш арадаьккха. Из бехк чакхбоаккхача библиотека совета доккха новкъостал ду дешархоша Козлова Зинас, Бисерова Виктора, Колгуздана Таньяс, Даллетукаев Султана, Гриценко Александра, кхычар.

Воккхача сакъердамца чакхъьяьй училище М. Ю. Лермонтова произведенеех лаьца аь викторина. «Лермонтов — Кавказе» яха литературни сайре, «Турпала вахарпара ийс ди» яха Закиров Батьаудина, «Революце мурд» яха Мамакаев Мохьмада книжкаех лаьца аь книжкаш довзарий конференцеш.

Дика книжка аь чакхъьйнахар дешархошца «Къоначо бохкалучун моральни сибат» яха диспут. Библиотека совета чакхаца книжкаех лаьца каст-каста [illegible] обзораш ю, [illegible].

Библиотека вIашагIъелла книжкаш довзар берий группа я. Цо книжкаш дорзлу, уж дикача хьал тIа доатталу, ремонт ю царна. Библиотека активистий цхьаьнха группо кердашка книжкаш душ, культурни мероприятеш чакхйоах. Библиотека совето бувзам латтабу кхыча училищашца, Нохч-ГIалгIай АССР писателий Союзаца, Чехова цIерагIча центральни библиотекаца, краеведчески музейца.

Училища библиотека совета балха доккха новкъостал ду краеведчески музея болхлочо про. А. С. Бородина, Чехова цIерагIча библиотека болхлоча им. М. А. Курбановас, Т. С. Лысогорскаяс, Э. С. Елизаровас, кхычар. Цу организацешца цхьана культурно-массови мероприятеш чакхйоах. Чехова цIерагIча библиотеко хийнача тематически сайреше Дж. Рида, В. Маяковске, М. Светлова произведенеех лаьца отталь цхьа литературно-музыкальни композиция гойтар № 3 йолча профессионально-технически училища библиотека дешархой коллективо.

Общественно - политически культурни вахаре хьинаре дакъа лацарах Республиканский хьинаре професеий областной советой Нохч-ГIалгIай АССР культура Министерствай отличника диплом делар № 3 йолча профессионально - технически училища библиотека совета. ХIана дешинаски дешоштех ленински комсомола 50 шу дизарах тематика кийчъеш я библиотека актив.

И. ВЛАДИМИРОВ.

ГДР КЕРДА КОНСТИТУЦИ

9-ча апреле чIоагIденнад дерригача халкъо голосовани а аь мехкарча дукха а дукхагIа болча наха къобалдаь тIаийца Германски Демократически Республика керда Конституци.

ТIех ца доаккхаш бла йиш йолаш да, из событи боккхача дунен халкъашта юкъерча лоархIаме хилар. Империализм хIинз, социализмана духьала меллагIча тайпара атака е лоархIа а ца еш, тIа-тIа чIоагIагIа дарбатIьюол социалистически мехкашта духьала тийшача балхагIа политически идеологически къовсам лоаттабара. цар цхьогIо йоаве, социалистически общество чухьара бухъакхха гIерт. Иштта, вIашдухьал латтача общественни шин системана юкъе латтача лоархIамерчех врачее къовсама рубеже немецки къахьегамхоша паргIатта а хьалда а шоай лош аьнна социализмана тIехьа. Советски Союзацарен кхача социалистически мехкашцарен цхьана леладу гIулакхаша лоттагIали шердара.

Нагахьа сайна 1944 шера 7 октябре тIаийцача ГДР эггара хьалхарча Конституце мехка кIоаргга общественни экономически органовани яра новкъостал дьхдале, кердача Конституце чIоагIъю социализм хьалъяра итогаш. Немецки историе чухь цу эггара хьалхарча социалистически Конституцена ше аь голосовани немецки халкъо ерригача общества доалахьара керда фабрикаши заводаши бахьан долаш, юртбоахама кооперативаш, массанена а юкъара образовани, мах боацаш уназцIено лоралр, паргIатен кхоачам хиннеи вахар Iалашдеш йола хьалаш хьахулийташ мел дола хIамаш бахьан долаш аьй.

ГДР керда Конституци Германе историе чухь эггара демократичнегIа дола конституци а за: из кийчлаьх халкъо юкъарчал йоацаш лакъа а доалаш, хIьта по къоабалдаь а шоай мехка доаладара дакъе къахьегамхошта эггара шерагIа йоккъонаш луш а да. «Керда, социалистически Конституци, — аьлар СЕПГ ЦК хьалхарча секретара тов. Вальтер Ульбрихта, — дешa боккъонца маларра маIан дича халкъа Конституци да, хIана аьлча из халкъо хьадаь а халкъа хьадаь а да».

ГДР кердача Конституце лоархIах сенах латт аьлча, из латт, заводаши фабрикаши болхлошта эксплуатаци еш болча капиталистий бе юсача, ахархой къийлуши хIалак хулаши долгIа къахьегамхой кхоанарча денах кхерами доаллеча классий оагIонгахьара къахетам боацаш Iозар тIалатташи бахача Германе вокх дакъа тIарча къахьегамхой къовсаме тешамера къулба а хиша кIаэтта хилараx.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ГДР-е дерригача халкъо голосовани йолалле хьалхагIа Малхбузен Германе доалдеча партей лидераша — христиански демократашеи социал-демократашеи — [illegible] цар къаьгта хьахьекха классови маIан долаш дола «чрезвычайни законаш» оалараш ухх шера йадки чакхдаха аьнна; юхейнса демократически паргIатонаш вIашхара а капиталистийн помещиккий позицеш чIоагIъяра а тIадералаь да уж. Масала, царех кертерча — «чрезвычайни конституце» — ФРГ правительствана бокъо ду кхьметтел маьршача хана а шерра къахьегама повинность кхайкае, болхлой предприятешка чIоагIбаь сойбе, ФРГ гражданаш дIа-юха ахара паргIато дIаякхха, къахьегамхой массови выступленеш лелхаьра бIувех пайда оац, и. кх. дI. Доалдеча классаша мехка шоай диктатура оттаяра никъ боаккх «чрезвычайни законаша».

Цу хьалашка ГДР кердача Конституце, шеко йоацаш, чIоагIъерга дерриге Iаьлал монополистически капитала бе доллара духьала къовсам лоаттабеш лелча Малхбузен Германерча политически низий позицеш.

АЬТТУВ ЛЕХАШ [illegible] ВАШИНГТОН

Цхьаннена тIехьа шоллагIьяр хулаш совещанеш хул Вашингтоне. 6-ча 7-ча апреле Вьетнамерча американски бIуний командующеца генералаца Уэстморлендаца совещанеш еш хиннав президент Джонсон. 9-ча апреле Кэмп-Девиде а вахa, цига бIарча ди даьккхар по лоархIа кхайка Сайгонера тIавоалавьча Къулбехьен Вьетнамерча США посолаца Бэнкераца, Тайжача океана районерча американски герзашкарча низий командующеца адмиралаца Шарпаца, президента кхыча советникашцеи помощникашцеи. Кэмп-Дэвиде дIайолаь хиниь дискуссеш шоллагIча дийнахьа Вашингтоне дIахо йир.

Американски кепайоазоно белгалдоаккхачох, уж дукха чрезвычайни совещанеш вьетнамски проблема тIехьа, политически, дипломатически, экономически аспекташта хетаьв а. Вашингтона политически къинар-аьхьлар Вьетнаме хашар оттабера тIадерзадаь гIавaш хаха безам болаш США хилара дола тешал ха аьнна хетийта гIерт официальни американски пропаганда. Цхьабакъда, Вашингтоно боккъонца чакхдоахаш долча гIулакхаша хьалхагIа а санна тешал ду, машарца безам ба яхача [illegible] тIехьагIа лелараш гIулакхаш а доацаш, дов гаьна даккха лаьрхIа йола керда маневраш хилара.

31-ча марта шо къамаьл деш президента Джонсона хьакхайкаде хийзар США самолеташ тIема керташеш ДРВ-ена чуэтта бомбаш ду дежни кIезигдеш хилар, переговораш яра тIахбехаш бир це «машарe бозача наьнхa тIа оттара». Цхьан оагIорахьара из де цуна дагадоккийтар американски империалистий планаш юкъагIаьхача вьетнамски патриотий толачаша. ШоллагIча оагIорахьара — из дайтар Вьетнамерча агрессеца дувзадена экономически, финансови, политически халонаш чIоагIъяларо а американски халкъо тIа-тIа дукхагIа тIема духьале еш хиларо а.

Вьетнама Демократически Республика правительство сиха а керта болаш а къалхьар Джонсона «машаре» инициатива. 3-ча апреледьа а цIенача дет тIара решени тIаийцар американски оагIонца цхьана ДРВ-ена чуэтта бомбаши кхы мел йола цунна хухьалара акташи кхы къамаьл а доаккхи соцаара хьалаш белгалара США викалца контакташ оттаьра шийн викал Пномпене вахийта аьнна, це переговораш арга бода никъ хьебалдаргба аьнна а хеташ. Цу тайпара, переговорий проблема хьесса хабараш а хургдоацаш, практически гIулакхаш чакхдоахилага хургдола гIулакх дIадоладир ДРВ правительства.

ГIулакх цу оагIорахьа хестар дезаш бацар шоай хьесача гIулакхашца уж бакъде дага боацаш хинна американски политикаш. Американски «Нью-Йорк таймсо» хоалахетаьв баьбац доаш: «Дагадоацар тIаккхьачар Вашингтона. Тхо дерригаш а децдаьнна дар, шоай дага хинар гучъахьа хьаьхьар американски чиновникех цхьанне. Из предложение Ханоя хьалдоацартъяц аьнна хетар тхона» (вешта аьлча переговорий хьакъехьа Джонсона заь къажаьл).

Гуччахьа халача хьал тIа нийсъелар американски правительство. Машар хьашт ба шоашта яхаш вашингтонски политикаша дунна дIъеса хабараш дерригача дунена хьалхашна хьагучадаьхар. ДРВ боккъонца йолча машара инициативана ВIашагIкхийттача Штатана жоп делар Къилбаседа Вьетнама оакхарий хьисапе дIахо а бомбаш чуэттарца, Къулбехьен Вьетнаме шоай бIухой саладцарцеи [illegible] эскар чIоагIдарцеи.

ВIашагIкхийтта Штаташ переговорий истаха хьалхашна [illegible] дарна дунен общественносто низ беча хьалашка Вашингтон хIинала лелаа аьннай. Шаккха а кхоачалуш йоаца совещанеш, вIашагIбеттадуш, консультацеш еш массо тайпара ха тIехьайоах КIийча шено. КIалхарбоала гIерташ керд-керда хьашани бохьаеш лех. Официальни источникашта тIа а дегIа газеташа хоам бу, ДРВ викалашца контакташ оттаяра моттига меттел ВIашагIкхийттача Штаташта «нигаш яц» е Пномпень а е Варшава а, «шоллагIча моттигеи шоллагIча хана» яьара переговораш е кийча да шоаш яхаш Джонсона цкъа санна дукхала хьакхайкалаьдолашехьа а. ХIьта духача цу хабарашта юкъе гIолла бIехача тIема эскалаци яра керда плашаш уттадеш а Пентагоне.

Гайна е газа хабарашкара гIулакхаша йоаха езаргьа ВIашагIкхийттача Штатий. ТIа-тIа дукхагIа цу вывода уйла тIаерз хьметтел буржуазни американски газетий а. БелгалдоIалаш гIулакх да «Вашингтон пост» яхача лоархIамерча столични газето хIинз далер: «Ханойца дIахо керта боламагIа йола беседаш еагда Iаламдарa къилбаседена чуэтташ йола бомбаш массанахьа а соцаяра хьакъехьа решени тIаьаца езаргьа президента Джонсона».

США ЧУХЬАРЧА ФРОНТЕРА ТIОМ

Вьетнамерча бIехача тIемо чIоагIагIча катализаторо санна кIоаргъа къоасталургIоаццача вIашдухьаленаша йоарда латтача американски общества кризис. Дукхача американцашта тIема духьала еш йола протест рассови дискриминаценна духьала неграша лоаттабеча къовсамах дIахьет. Боарен боацаш чIоагIа баьржаб из къовсам Мартин Лютер Кинг вийнача тIехьагIа.

ВIашагIкхийтта Штаташ массехк дийнахьа эзальча дукха неграш гIоттарах хьахиннарий хьалхара итогаш йир американски кепайоазоно. Неграш вIаззахаро техача тахгIемо чулаьцар 123 город. Къовсам лаьттача нах дийнахьа 43 саг вийнав, 2300 сага чоьнаш даьй, 19 эзар саг лаьца чуволлав. Гайтта неграш тоIабора тIема байнар 100 эзар совгIа салтий, къамаи гвардейцаш, полицейскаш. «Вашингтон пост» белгалдаьнха хиначох, «Пентагон корaагIахььена» яр Вашингтоно шин фронте — Вьетнамеи американски городий негритански геттошкеи — лоаттабеча тIемо США стратегически резерваш тишъеш хиларах. Страховой компанеша йеча хьамех, американски городашка гIайтта неграш тоIабеча хана даьттача къовсамо бокъонца бола тIом латтам санна 30 миллион доллар совгIа зе даьд.

Американски доаллу гIоараш беганта унврдаьхачи кхагеи дукхалгеи дилача вIаккха а ца гIайттача тайпара чIоагIа неграш гIоттара. Конгрессе а кепайоазоно тIа а чIоагIа дуол кIоаргдуш дагта чухьара кризис дIаякхара це доагIар дандаа даре ца хилара. Американски конгресса викалий палато, масала, сихагIча тайпара 10 апреле 249 сага къаа а доаллаш, 171 саг духьала а волаш тIаийцар чуIе кIеносоллаяча е чухошца дIалуча хала рассови дискриминаци ехкаш йола законопроект. Из акт вIаштIехьъхаллар тийшача балхагIа Кинг вераx чIоагIа вIаздаза негрий гIайттачуа тIехьагIа яра. Из законопроект тIа а шIий, негрий сателеш шоай бохьанан бахьан долаш гучахьа лоаттабеча хьовсама ийкъа тIара еш бахей гIерт конгресс.

Цхьабакъда, долача хIано хьахьехх, американски законодательни иттам шерам хьалагIа деза намаьршша шоал кхозбаш тийннача дешаех бола юхоIнса тешам байнаб дукхагIа болча негрий. Кхы чIоагIагIа шIаккха а хилаца долча тайпара Кинг вийначуа тIехьагIа неграш гIоаттар — доккха тешал да негрий халкъо шоай политически низ тIа-тIа дукхагIа кхетабеш хилара. Цхьа бахьан доацаш дац салташа-неграша тIа-тIа дукхагIа хаттар деш хилар: хьаи хьашташ бахьан долаш боа уж Вьетнама джунглешка.

Американски кепайоазоно гуччахьа хьахайкабу шоашта тIатесса кхерах — Вьетнаме шоай бе герз хьаьча болча неграша из шоай мехкарча шоай угнетателашта духьала деаздергдий - хьогI аьнна хеташ. Цунах цхьана, цхьадолча газеташа кхетишу. Вьетнамера тIом ца соцабича американски негрий къаьса проблема къоастаялургъ ца хилар.

А. РАЧКОВ,

Г. [illegible].

ФО ЦIЕНА ХУРГДА

КIур беча заводий турбаша хIара денна арахийт городера фо бIехдеш йолча вещества ээараш тоннаш. Угларода, кIурда, металлаьта нагийча дакъаьнтех латта кIур дохи санна тIаккхьаллалий латт догIо е шахо ла хIа-юха баццхалия. Кхы а кхерамегIа йола цхьаккха новстагIа да — бIарга ца гуш. Из а таз, масала, Iальмате тIа [illegible] металлалта а кIур заводашка боагабеча хана фоца урагIъуха саьнтала листала. Фо меттал хиш а бIехдара кхерах ба, хIана аьлча промышленни предприятеша арахуьса дика цIенданза йола хий доахача хинка а ле Iамашка а ух.

Цу меттелий бахьанаш сенах латт аьлча, уж латт, хийи фои цIендара хIаннара методаш чоалтанена кIезига пайда луш хиларех. Масала, технологически газаш цIенъеча дерригача гIирсех 35 процент гаргтача мара цIенъеш уж санитарни боарамашка ехача тайпара. ХIьта хIанз йолаш йолча ерригача фильтрех 20 процент мара дерттIа цIендаш предприятешкара арахьа хиш.

Фо бIехдаре Iалашо оттадаь уж Iапарт дIадалара прогресса гIулакха хилдана дарсдолаш хIамаш дац. Цу хьаштдоацача хIамашца къовсам лоаттабе йиш я и. лоаттабе а беза. 1967 шера Советски Союзе эггара хьалха Харьковe йолаш къаьстта шоай тайпара институт — хIана ухх цхьалхьа промышленноста цхьан даьккъ лархIа а газ а предприятеша арахувса хиш а цIендарана энергоресурсаех шоллагIа пайда эцараш йола Iаьржача металлурге Ерригсоюзни Iилма-толкамаш проектни институт.

Технологически отходаш шоацца дIакхухьа дукха маьхера продукташ, цу дакъе доалдеш латтача металлах 10 процентагIа кхачаьлаца. ЛаьрхIача гучалаьннал, отходех пайда эцаро хий фои цIендеча гIирсашка дIалийта капиталовложенеш яхе шерал кIезагагIа йолча хана юхаметтоттаергхилар.

— Iаьржача металлурге технологически газаши предприятеша арахувса хиши цIенделга, — дуац цу институтa директора, технически Iилмай доктора, Паччахьалкхен премие лауреата Андоньев Сергеа, чIоагIа тIехьадиса промышленноста лар дакъа латIлахарал. Из гIулакх дергатIалаккхa деза а тха институт. Институт вIашагIъелла дукха ха ец, цхьабакъда, тха специалисташа хIаниле а тохкамбаьб Магнитогорски, Днепродзержински, Макеевски металлургически уалашка.

Цу райошкара хини фои цIенде делдара Iаьржача металлурга ерригача предприятешна гIерба Советски Союза Iилмахойн проектировщикашца, ВIашагIйолларгъа хийи фои цIенду гIирсаш хьаллергдолаш йола трест, ХIьта заводашка вIашагIйохкаргъа уж ца талхарга хьажаргIолаш йолш къаьстта службаш. 1970 шерале институто кийчъергъа металлаш лоалдеча хана хьахулаш йолча побочни продуктах пайда эцара гIулакха йола технически решенеш.

«Фо цIендара» проблема дагайоаллаш да дерригa промышленни мехкаш. Масала, США йоккхийча городий промышленни центрийи территоре тIа бетта цхьан квадратни километр тIа бужа дом 35—40 тонн хул. ХIьта цун 9—10 тонн хилча кхоачам ба укхаIIенонна зе дара. Iалашонте дукхача автомобилаша арахувсача зуламерча газашa бIеху фо дохьаш доллa «смог» хьаманна кечбена бала ба.

Цу проблемо дерригача азамий хьаштам а чулоац. Масала, дукхача Iилмахоша белгалдоах лаьттан атмосфере углекисли газ дукха Iейна хилар: 1900 шера дене 10 процент дукхагIа хиннай из. КIорй мехкаьттен доагдарех хьахулаш йолча цу вай планета тIа ший тайпара гIайба оттабу лаьттан тIаре хьалъуха йовхал космически арене дIа ца а йоаржайолийташ. Цо климат йоахъе тарлу, поларни шаш даша доалургда, тIаккха дунен океана чура хий айдургда.

Iилчам техникал дехкар — уж хьаштдоаца хIамаш ца хилийтар.

Владимир САФРОНОВ,

инженер.

УКХАЗАРА КХЕТАМ ЭЦ БЕРАША

Грозный № 95 йолча берий бешле арахийнай деша даха ха йолча берий массайтта группа. Бераш школе деша дахалица кийчду укхаза. Хьинаре къахьег цу хьалхехьа цига болх беча 30 саг чулоацаш коллективо. Цу баттайначa коллективана кулгалдеш Мальсагова Люба я. Люба шой болх дукхабеза а кхетабеш а я.

Бераша а цар даьнта-нааноша а дукхаезаш берий беш - ясли болх бе бокххенача дийнахьа [illegible] цу чу къахьегаш йола Хорошева Александра Фалеевна. Из я хоккхагIа долча берий группа воспитательница.

Иштта сецнай хьона хьай профессиц аьнна аз хаттар дича Александра Фалеевнас аьлар: «Шовна бакъдар дезе берий гIараш ца хоаш се йисача цкъа хIана эшаш санна хетаи, сагота хул со. Бераш дукха дезаш дала хиний со, цулуьхьа сай къахьегама вахар берий вахарца дийцад аз».

25 бер да Александра Фалеевнай группе. Царна хIаранена шоллагIйоза наха хиний цох. Цар шийтара дийха моллагIа доле хIама кхоачам ца деш цIаккха а Iац, дах хеттар теркал ца деш литац. ХIьта уж дийнахьа массагIа хул.

Аьл деза берий вахар сакъердамегIа хилийтара укхаза тайп-тайпара мероприятеш чакхйоахилга. Уж кийчъеш дукха къахьег воспитателанча. Цхьаннаха а цIей дIадоваш бераша шоаш концерт ца оттадеш. ХIана В. И. Ленина ваьча дийнахьа дешна бIаь цу дизара хетаьь концертни программа кийчъеш ба уж.

ЗIамига доалаш деша бераша эстетически кхетам балара уж Iомаду сурташ дахка, илли даха, стихаш еша. Цудухьа цу беша-ясляра арахийнараш хIама довзара тIаккхувар а дика дешаьд а хул. Цох царна хьехача хьехархошта а даьшта - наноштa а доккха совгIат хул.

А. АРЧАКОВА.

Къахьегами капитали

США

НЬЮ-ЙОРК. Берхl кlира [illegible] Мемфисерча нуахши дlайоаллдача болхлой забастовка йолэ. ДукхагIа бараш неграш а болаш 1300 саг гаргга болча цар дIадех [illegible] шосхдаенгаи городой Iаьдалаша цар профсоюз мукIарал дезеи.

Гавайски гIайренашлара забастовина еш ба викински плантацей болхлой, 6500 саг гаргга болча къахьегамхоша дIадех шоай алапи лакхдеита. Ши бутт гаргга йIаьхъенача забастовка плантацей даьшта 10 миллион доллара зе даьд.

«НЬЮ-ЙОРК таймса» хьахойт профсоюза викалашта предприниматалашта юкъе къовсам соцабарах йола переговораш йолзира хьакъехьа барт баь хилар.

МАЛХБУЗЕН ГЕРМАНИ

БОНН. ФРГ-е дIахо а маьхаш лакхъуш латташ хиларца дувзадена металлургически металл чекхдоахачи промышленноста 3,5 миллион саг гаргга бола боадлайи гIулакхара махи юкъабоагIача йоккхагIча малхбузехьен германски металлистий профсоюзо дIадийхад металлистий алапи лакхдела.

ИТАЛИ

РИМ. Дlадахача кlирагlа [illegible] соцаб Итала йоккхагIа йолча ФИАТ кхача автомобильни компани заводашкара белх. Балха кlира [illegible] лаккхдеш хьалхагIа [illegible] эсамаш балгалдаш уж тIехьайоа шера чухь ФИАТ-е предприятий арахаца продукци аьлабера [illegible] сесалъяьлар, автомобилаши предприятешна хьекъахьа из компани [illegible] хьалхарча моттиге яар. Цхьабакъда, из дерриге а дуданна бохийта чIоагIагIа эксплуатаци хьаш цар къахьегама интенсификаци [illegible] чуталь.

«Седжоли» яхача [illegible] администраци «[illegible]» яха [illegible] дIаьлъаьлара [illegible] тIаийнай. [illegible] сохк бIаь болхлой-шахтераш гIулакхара махи уих гаргтахьарча [illegible] на балхара дIа а баьх, арабехи бе-заш ба. Предпринимателаш шоай хьаьтдар дош хилара хийт а хуш, из шахта йолча Кальяри яхача провинцерча (Сардини яха гIайре) городе Фаулини-Мадарe баха нах дукхахо кхайчаца демонстраци арабаьннай. Болхлоиш гIулакхарча маши дIайейнай [illegible] администрацини [illegible]. ГIорда къахьегамхой эггара арг-оагIагIа [illegible] [illegible] городой дакъа дальед [illegible] демонстрацишка [illegible]. Цар дIаихайнадьд, нагахьа санна администраци шой решени яха ца хьоко, городе массане а шахтера забастовкана хургхилар.

Алжи даохьара, къахьегамо хьалаш тIехара [illegible] [illegible] Итали химически тьакхьний промышленностехь къахьегашкахь.

(ТАСС).

Мемфис, Оринджберг, Вашингтон— духха ха йоацаш дунен дерригача кепайоазоно дIаяьзар цу городий цIераш. Цига чIоагIа къаьза хиннай поллия американски «демократически кхаламахера» «шоллагIча дакъерча гражданий» хьал тIа шоаш хаьдрахам дIахо машар хьал безам боаца негритански кагирхошка. ХIахара дIаьха «ДIайха аха» кIезиг-кIезига доалаш шой боккъонашка доалаш латт, соахкарчуа хIезитагIа кхохадена ше хург ца хилар хьа а хьекхаш. Укх дешоша Мемфисе расиста тохача герзо хоаладир американски негрий боккъонаш бахьаьарча болана кулгалхочуа Мартин Лютер Кинга вахар.

«Бодеча горигашка» бахача наха 1967 шера аькхи Нью-Йорке, Детройте, Милуоке, Кэмбридже лоаттадолча низерча къовсамаша цIай лер битар дерригача Америке гIолла.

Дукха ха йоацаш хинна «граждански неграш» тахкo яхайта къаьстта правительствени комисса белгалдаза аларзар дискриминаци сегрегаци американски хьисапе доаладе гIарах йоалааш хьабоагIа белгала хилар.

Комиссе хьахьехар, неграш гIеттара керттера бахьанаш — цхьайолча городий геттошкарча кхушн боагIарашта юкъе 41 процентагIа дIакхьан хьебе болх ца хилар; баха моттигеш ухаре ло хилар, цIаккха а кер болаьлаа сискал ца яр; бераш сов дукха доаш хилар. «Iаьржача Америка» 22 миллион долча халкъо шийна доагIар деде хьарагIа гебагIалацa. бIаргех хий ухайтача гранаташца, тамашне жоп делар Джонсона правительствас.

Укх тIа кепатох лакхе йойнача комиссе отчета тIара хьайнайн сурташ — США рассови террор кортамукъа хера къаьгта тохаш.

СУРТА ТIА: (лакхехьарнир) Нью-Йорке хинна негрий демонстраци боакъьачуа тIехьагIа. Чоп хинича бола негрий [illegible].

СУРТА ТIА: [illegible] гебагIа а долаш ба Детройте хиннa негритански демонстраци [illegible] белха къамаш гварде салтий.

ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Таккхе республика гIолла Грозни лоалаха йоаччи а йоацар, кхехулга хургьа, [illegible] [illegible] лагIа а боаш, тIаккха гIалхьа [illegible] хургба, республика гIолла 10—15 градуси Грозни 13—15 градуси йовхал хургьа.

17-ча 18-ча апреле доалаш йоачи а йоаш, хуншалуш [illegible] хургьа, цхьайолча моттигашка доаш уоттаргда, доацаш йоацаш гIоргъа, буйсанна 0—5 градуси денна 12—17 градуси йовхал хургьа.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улице, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-39-11; белхалеча секретара—3-34-33; партийни вахаран, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; ерта боахамеи письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-33; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненски рабочий» издательство типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05062. Заказ № 1810.